

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

5/2024

TEMA:
KRISTUS I RELATIONERNE

6
Hustavlens pligter

12
Kristus mellem forældre og børn

24
Kærlighed formidles med øjne, som ser

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 5/2023. Årgang 160
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 28. februar.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto / Orbon Alija

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papir-
udgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dml.dk
www.dml.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Andreas Kammersgaard Ipsen
Elmevej 1, 6880 Tarm
tlf. 2818 1577, aki@dml.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Brauner
frimenighedspræst, Hillerød
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Guds vrede
Andreas Kammersgaard Ipsen

TEMA:**KRISTUS I RELATIONERNE**

- 06 Hustavlens pligter
Carsten Elmelund Petersen
- 08 Kristus i ægteskabet
Lene og Christian Dalsgaard Thomsen
- 12 Kristus mellem forældre og børn
Birgitte Kjær
- 16 Godkender Bibelen slaveri?
Lars Jørgen Bjærre
- 18 Arbejdstage eller arbejdsgiver?
Gud er lige-glad
Isak Rasmussen
- 21 Daggy
Mathias Secher Rom

HORISONT

- 22 Læg menneskefrygten væk
- 23 Guds rige er vigtigere

FOR TROEN

- 24 Kærlighed formidles med øjne, som ser
Lisa Birkmose
- 26 Sefanias' Bog: Guds løfter
Jesper Aagaard

ANDRE ARTIKLER

- 30 Selvmord og selvskade
i teologisk og psykologisk lys
Marianne Karlslose og Krista Korsholm Bojesen
- 34 New Age i fåreklæder
Carsten Dalsgaard Hansen

BØGER

- 37 Tilgivelse
- 38 Paulus' Brev til Galaterne

*Som Gud handler med os ud fra sin visdom, må
vi handle over for vores børn ud fra vores større
indsigt i livet.*

LEDER

Guds vrede

AF ANDREAS KAMMERSGAARD IPSEN

Gud er kærlighed. Men ingen steder i Bibelen læser vi, at Gud er vrede. Han bliver vred, ja, men vreden er ikke en del af, hvem eller hvad Gud er.

Andreas Kammergaard Ipsen

Man skal ikke læse mange sider i Bibelen, før man støder på den vrede Gud. Tre små kapitler inde i 1 Mosebog, efter syndefaldet, læser vi Guds ord til slangen: "Fordi du gjorde dette, skal du være forbandet ..." (1 Mos 3,14). Og herefter er Guds vrede et af de hyppigste temaer i Bibelen.

Men denne tematiske hyppighed til trods er Guds vrede en af de sider ved Gud, som kristne har sværest ved at tale om, og når vi taler om Guds vrede, kommer vi nemt til at falde i en af to grøfter: enten at vi negligerer Guds vrede, eller at vi giver vreden en plads i Guds væsen, som faktisk ikke er bibelsk.

Guds vrede er en god nyhed

Hvordan kan man negligere Guds vrede? Det kan man f.eks. ved slet og ret at benægte den. Det er en ret almindelig strategi i den mere liberale del af kirken. Med slet skjult afstandtagen

skrev lektor ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter Lars Sandbeck sådan her i *Kristeligt Dagblad*: "Troens alvor består angiveligt i, at vi mindes om, at Gud er vred og straffende".¹ Herimod argumenterer Sandbeck for, at Gud helt igennem er kærlighed – og dermed hverken vred eller straffende.

Men mener man virkelig, at det skulle være en god nyhed, hvis Gud slet ikke er vred? Når vi kigger ud over vores verden og ser al den bestialske ondskab, som dagligt finder sted mellem mennesker – børn som misbruges, fattige der undertrykkes, folkegrupper som udryddes osv. – hvordan kan vi da andet end at længes efter en guddommelig vrede, der flammer op?

Nogle vil måske sige, at Gud ikke bliver vred, men *sørger over* verdens ondskab. Men er det virkelig nok? Hvis du på gaden ser en hjemløs blive gennembanket af en voldelig bande, er sorg da den eneste passende reaktion for dig at

Mener man virkelig, at det skulle være en god nyhed, hvis Gud slet ikke er vred?

udvise? Nej, for sorg er af natur en passiv følelse, og det, offeret har brug for lige i den situation, er ikke din sorg, men din retfærdige, handlende vrede, der driver dig til at kæmpe aktivt mod onskaben og forsvare den hjælpeløse. Sorg er passiv, men vrede er aktiv. Og derfor er Gud vred – fordi han er aktivt involveret i vores verden.

I dette perspektiv er Guds vrede en ubetinget *god nyhed*.

Guds vrede og Guds væsen

Men hvad så med den anden grøft? Jo, det er dér, hvor man for at undgå at tale for lidt om Guds vrede utilsigtet kan komme til at tale *forkert* om Guds vrede.

Jeg har til tider hørt undervisere og prædikanter sige noget i retning af: "Man kan ikke tale sandt om Gud uden at tale om hans vrede". På én måde er det helt sandt – jf. første halvdel af denne leder. Men på en anden måde er det helt og aldeles usandt og ubibelsk. Grunden hertil er nemlig, at man risikerer at tale om Guds vrede, som om den er en *fundamental del af Guds væsen*; at vrede er en egenskab i Gud på linje med andre egenskaber som almagt, alvidenhed, retfærdighed, hellighed, kærlighed osv. Disse er egenskaber ved Gud, som vi ikke kan pille fra ham, uden at ham ophører med at være Gud – i hvert fald ikke, som Bibelen beskriver ham. Men gælder det samme for vreden? Nej!

Bibelen siger klart og tydeligt, at "Gud er kærlighed" (1 Joh 4,16b).

Kærlighed er en integreret del af Guds væsen – ja, Gud definerer med sit væsen, hvad sand kærlighed er! Gud har altid været kærlighed og vil altid være kærlighed. Men ingen steder i Bibelen læser vi, at Gud er *vrede*. Han *bliver* vred, ja, men vreden er ikke en del af, hvem eller hvad Gud *er*. Hvad er Guds vrede så? Den er Guds kærligheds *reaktion* på menneskers ondskab. Gud bliver vred, fordi han elsker! Som Gud siger til Israels folk gennem profeten Amos: "Kun jer kendes jeg ved blandt alle jordens folk, derfor straffer jeg jer for alle jeres synder" (Am 3,2).

Frelses fra vreden

Vreden er ikke en egenskab i Guds væsen, men den er hans væsens reaktion på synd og ondskab. Ingen ondskab, ingen vrede! Det er netop denne virkelighed, som bliver vores, når vi i Kristus står retfærdiggjorte foran Gud: "Så meget mere skal vi, der nu er blevet gjort retfærdige i kraft af hans blod, ved ham frelses fra vreden." (Rom 5,9)

I dette perspektiv er det altså fuldt ud muligt at tale sandt om Gud *uden* at nævne hans vrede. Så længe vi lever i syndens og dødens verden, er det dog en kort fornøjelse, for vi vil hurtigt skulle forholde os til Guds kærligheds reaktion på synden og døden. Men det er alligevel vigtigt, at vi skiller tingene ad, så vi i iver efter at tale sandt og bibelsk om Guds vrede ikke ender med at tale usandt om Guds væsen. ■

1 kristeligt-dagblad.dk/debat/lars-sandbeck-gud-giver-ubetinget-kaerlighed-og-det-er-faktisk-alvorligt

TEMA

Hustavlens pligter

AF CARSTEN ELMELUND PETERSEN

Hustavler dukker op i både bibel og bekendelse, så selvom de lyder som et fortidslevn, er de vigtige at forholde sig til. Her følger en introduktion til, hvad hustavler er, og hvad de skal bruges til.

Carsten Elmelund Petersen

Lektor emeritus ved Dansk
Bibel-Institut
cep@dbi.edu

Vi kender tavler fra skolen. Nogle husker med frygt – andre med glæde – “at komme op til tavlen”. I gamle dage var der kridttavler. I dag er der whiteboardtavler. Ved tavlen blev man konfronteret enten med noget, man skulle have lært, eller med noget, som man kunne lære noget af.

Hustavlen – to betydninger

Begrebet “hustavle” er en tavle, som anbringes i et hus eller på et hus.¹ I min farmors stue var der en hustavle, som bestod af et broderi på en borddeux baggrund. Teksten lød “Vort borgerskab er i Himlene”. Det er et citat fra Filipperbrevet 3,20 og skulle minde hende selv og hendes gæster om kristenlivets mål. Der findes en tavle på et hus i Gilleleje, hvor ejeren har sat et citat af Søren Kierkegaard frem, så forbipasserende kan tænke over det: “Når jeg hører nogen sukke, 'livet er så hårdt', fristes jeg altid til at spørge: 'Sammenlignet med hvad?’”

Begrebet hustavle har også en anden speciel kristen betydning. Det skyldes, at Luther skrev

en lille tekst som vedhæng til Den lille Katekismus, og dette vedhæng kaldte han “Hustavlen”. Tavlen skulle hænge til daglig påmindelse om de pligter, som folk i huset har over for andre mennesker.²

Bibelske hustavler – og Luthers

I Det nye Testamente finder vi tre eksempler på stof med kristne pligter, som på mange måder ligner det, Luther opstiller i sin hustavle. Derfor har man kaldt de tre tekster i NT for hustavler. De tre tekster er to af Paulus (Ef 5,21-6,9 og Kol 3,18-4,1) og en af Peter (1 Pet 2,18-3,7). Paulus opstiller pligter inden for tre relationer: mand og hustru, forældre og børn samt arbejdsgiver og arbejdstager. Luthers hustavle er omfattende. Den illustrerer livets mangfoldighed, idet den rummer tretten sæt pligter:

1. Pligter mod biskopper, præster og forkyndere.
2. Pligter over for lærere og sjælesørgere.
3. Pligter over for den verdslige øvrighed.
4. Hvad man skylder øvrigheden.
5. Ægtemænds pligter.

Vort borgerskab er i Himlene.

6. Hustruers pligter.
7. Forældres pligter.
8. Børns pligter.
9. Pligter for tjenestefolk, daglejere og arbejdere.
10. Pligter for husfædre og husmødre.
11. Pligter for ungdommen i almindelighed.
12. Pligter for enker.
13. Pligter for alle i menigheden.³

Alle disse 13 pligter er ledsaget og underbygget af bibelvers, der viser, at Luther regnede Bibelens ord for retningsgivende for de kristnes livsførelse. Det er ikke pligter, der erstatter de ti bud, men de konkretiserer, hvordan de ti bud kan anvendes i det levede liv. Det er en supplerende pædagogisk tilgang til den kristne etik hvad angår relationer.

Man kan spørge til den første pligt, hvordan Luther selv havde det med den øverste biskop; paven i Rom? Luther kaldte sin samtids pave for Antikrist, fordi han mente, at pavens lære førte mennesker i fortabelse. Man skal have sammenhængen med. For Luther gjaldt det altid, at man skal adlyde Gud mere end mennesker (ApG 4,19 og 5,29). Det er en anvendelse af det første bud af de ti bud, som er det største bud. Pligterne er konkretiseringer af Guds lov/bud, og pligterne er lettere at forstå for nogle.

Pligt lære er et andet ord for etik

Det er helt naturligt, at der er pligter i menneskelivet i almindelighed og i kristenlivet i særdeleshed.

I slutningen af 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet blev kristen etik simpelthen kaldt pligt lære. Nogle lærebøger havde afsnit om pligter mod Gud og pligter mod en selv. Udsagnet "Søg først Guds rige og hans retfærdighed" er både en pligt over for Gud og en pligt om at tage ansvar for sit eget åndelige velbefindende. Pligt lære er et udtryk med megen god mening.

Som et eksempel på, at det er muligt at opstille pligter, kan gæstfrihed nævnes (Hebr 13,2). Værter har pligter over for deres gæster. Men gæster har også pligter. Den, der ikke viser respekt for værten, men i stedet iscenesætter sig

Pligtens funktion er at medvirke til at skabe gode relationer.

selv, bliver ikke inviteret med næste gang. Lignelsen om kongesønnens bryllup lærer os, at når man krænker værten, der indbød, umuliggøres relationen (Matt 22,1-14).

Pligter er en vigtig del af den kristne etik, fordi pligtens funktion er at medvirke til at skabe gode relationer. Man må spørge sig selv: Hvordan kan jeg medvirke til gode relationer? ■

1 ordnet.dk/ods

2 denstoredanske.lex.dk/hustavle

3 Peder Nørgaard-Højen, *Den danske folkekirkes bekendelsesskrifter*, (København: ANIS 2007), 272-283.

TEMA

Kristus i ægteskabet

AF LENE OG CHRISTIAN DALSGAARD THOMSEN

Kristne ægtepar lever ikke grundlæggende for sig selv, men for det vidnesbyrd om Kristus-hemmeligheden, de bærer med sig.

Lene Dalsgaard Thomsen

Ba.theol.

lenedthomsen@gmail.com

Christian Dalsgaard Thomsen

Sognepræst

cdt@km.dk

Ægteskabet er en utrolig smuk gave fra Gud. Men det er en forgængelig del af skabelsen og ikke et mål i sig selv. Lammets bryllup med sin brud, menigheden, er det evige mål uanset stand.

Derfor er den enkeltes forhold til Gud det mest grundlæggende fællesskab for mennesket. Dernæst følger det kristne fællesskab – herunder ægteskabet.

Ægteskabet er altså en gudvillet relation mellem en mand og en kvinde, som deler rigt ud af menneskelige og åndelige frugter, men det var aldrig tiltænkt som meningen med livet. Det var bestemt til at bære vidnesbyrd om den Gud, vi tror på.

Enhedens karakter og afgrænsning

Således kan vi præcisere, hvilken karakter et ægteskab har, hvorfor og på hvilken måde vi bør

skelne mellem et verdsligt og et kristent ægteskab.

I skabelsesberetningen hører vi, at en mand og en kvinde skal blive ét kød, når de indgår ægteskab (1 Mos 2,24). Oprettelsen af en ny enhed og ægteskabsløftet foran Gud og mennesker konstituerer et ægteskab. Løftet er bindende uanset om man er Kristus-troende eller ej. Men så begynder vi at støde på problemer for det verdslige ægteskab.

Nok er ægteskabet skabt med henblik på at være en velsignelse for hele menneskeheden, men med syndefaldet opstår der komplikationer. For det er en fremmed virkelighed for en verden i synd at være ét med andet end sig selv.

Alle mennesker har en samvittighed og sund fornuft. De kan have gode værdier, og de kan forblive tro. De bærer med sig et vidnesbyrd om Guds eksistens, uanset hvad de selv måtte

Ægteskabet er en gudvillet relation mellem en mand og en kvinde, men det var aldrig tiltænkt som meningen med livet.

mene. Men de peger blot på det faktum at Gud er til. De kan ikke pege på, hvem Gud er, og hvad han har gjort for os, hverken på et individuelt eller kollektivt plan. De lever i ægteskaber på skabelsens plan.

I syndens verden har ægteskabet brug for forsoning, tilgivelse, selvopofrelse og tjenersind for at bære god frugt. Således har ægteskabet brug for Kristus som herre og frelser, først for den enkelte og i forlængelse af det for ægteskabet. Ægtefolk, som lever med Kristus, lever derfor i ægteskaber på frelsens plan. Deres ægteskab vidner ikke blot om vores skaber, men også om vores frelser.¹

Den komplimentariske orden

Gud ordner sit skaberværk, da han skaber. Både natur, dyreliv og ægteskab mellem én mand og én kvinde (1 Mos 1,31).

Mand og kvinde var fra begyndelsen skabt både forskellige og ligeværdige. De havde forskellige kroppe, psyker og sociale funktioner. Men de var, trods deres forskelle, præcis efter Guds ide – ligeværdige over for ham, begge skabt i hans billede og forvaltere af skaberværket (1 Mos 1,26-30).

Men de fik forskellige roller og opgaver: Han blev skabt først (1 Mos 2,7), skulle navngive dyrene (v.19) og skulle sørge for, at Guds bud blev overholdt (v.16-17). Han blev skabt af jord (v.7). Hun blev skabt af hans side (v.21). Hun skulle være en ligeværdig hjælper for ham (v. 18). Han skulle elske hende som sit eget kød (v.22-24).

Mand og kvinde er altså ikke skabt li-

gestillede, hvad angår deres positioner og roller i relation til hinanden. De komplementerer hinanden og danner på baggrund af forskellighederne en enhed.

Det forklarer ægteskabets orden ud fra skabelsens plan. I princippet gælder den derfor for alle ægteskaber. Men synden har kompliceret billedet.

Allerede i Første Mosebog 3 kommer synden ind i verden. Bemærkelsesværdigt nok ved, at Satan udfordrer de ordener i skaberværket, som Gud har sat på hver sin plads og kaldt for "godt". Som en falden engel gør han selv oprør mod den himmelske orden (Luk 10,18 og Judas 1,6), og han går efter at bryde ordenen mellem både mennesket og Gud og mellem manden og kvinden. Satans strategi afslører, at oprør mod Guds orden rører ved kernen af syndens væsen.

Det ser vi med al tydelighed, også i dag. Samfundet lever i åbenlyst oprør mod den naturlige, skabte orden for ægteskabet – i alle mulige variationer. Derfor styrtbløder vores ægteskaber og familieliv.

Men det er ikke blot ægteskaber i samfundet, som lever i oprør mod Guds orden. Det gør også ægteskaber i menighederne. Mange lever ikke efter Ny Testaments vejledning. Derfor skal vi nu kigge nærmere på hustavlen i Efeserbrevet.

Det kristne ægteskabs kendetegn

Jesus kom til verden for at bryde syndens

magt, og det sætter også ægteskabet i et nyt lys.

I indledningen til Efeserbrevet adresser Paulus brevet til de troende i Kristus Jesus (Ef 1,1). Brevet handler særligt om de troendes enhed med Kristus og hinanden.

Legemstanken udfoldes som den grundlæggende struktur for de troendes fællesskaber: I menigheden er alle forskellige lemmer på legemet. Legemet er et billede på kirken, og Kristus er hovedet – det vil sige kirkens herre (Ef 4).

Når vi således zoomer ind på hustavlen i Efeserbrevet 5,21-33, er feltet snævret ind. Det er påbud givet til ægtefolk, der lever på frelsens plan, ikke blot på skabelsens plan.

Struktur for Efeserbrevet 5,21-33:

- v.21 Påbud til begge ægtefæller i forlængelse af hele det troende fællesskab
- v.22-24 Påbud til hustruen
- v.25-32 Påbud til manden
- v.33 Påbud til dem begge

Vers 21 er adresseret til både manden og kvinden – og i princippet til hele menigheden (Ef 5,1-19). Alle på legemet skal underordne sig hinanden i ærefrygt for Kristus. Det forudsætter, at der må være en personlig tro på Jesus i den enkeltes liv. Både mand og kvinde i et ægteskab på frelsens plan står derfor først og fremmest under Jesu autoritet.

Ægtefolk, som lever med Kristus, lever derfor i ægteskaber på frelsens plan. Deres ægteskab vidner ikke blot om vores skaber, men også om vores frelser.

Vers 22-24 uddyber, hvordan underordning skal udfoldes for hustruens vedkommende. Paulus forklarer den komplementariske orden i ægteskabet med ufravigelige, læremæssige argumenter, som står i direkte forlængelse af læren om Kristus og kirken.

Hustruen skal underordne sig sin mand i alt som under Herren, og manden skal være kvindens hoved på samme måde, som Kristus er kirkens hoved. Ikke som hendes frelser(!), men som hendes kærlige autoritet i den gudskabte orden imellem dem. En væsentlig pointe er, at hustruen på denne måde underordner sig Herren, ikke blot hendes mand. Det burde principielt ikke være noget problem, for manden står jo selv i et underordnet forhold til Kristus. Og han står også, som nævnt i vers 21, i et underordnet forhold til sin menighed og dermed også til sin hustru. Forskellen mellem mand og hustru er den, at hans underordning består i at være en autoritet for hende. Det lyder selvmodsigende, men det er det ikke. Det handler nemlig om den selvopofrende karakter af hans autoritet, han bliver påbudt, og det dybdegående ansvar, som bliver pålagt ham.

Vers 25-32 adresserer manden. Det er et bemærkelsesværdigt afsnit, fordi det både er længere og mere detaljeret end til hustruen. Men det giver god mening. Da hustruen har fået påbudt at underordne sig ham i alt, får vi en grundig indføring i, hvor omfattende og grundlæggende mandens underordning af Kristus er, og hvordan det skal afspejles i hans måde at være autoritet over for sin hustru på, så hun netop trygt kan underordne sig i alt.

Vi skal lægge mærke til de overmåde kærlige, og menneskeligt og åndeligt involverede, beskrivelser, som bliver brugt om hans opgave: Han skal elske hende, give sig hen for hende, føre hende frem til et helligt liv gennem åndeligt lederskab, hun skal behandles og elskes som en del af ham selv, hun skal næres og plejes, hun skal mærke, at han har bundet sig fuldstændig til hende, og han skal være ét kød med hende. Her nævnes der ikke hverken råstyrke, at være den klogeste, mest verbale, første eller bedste, den, som har mest indsigt, eller den, der føler sig mest berettiget. Der nævnes heller ikke samlivs-områder, som manden med begrundelse i sin autoritet kan unddrage sig. Tværtimod.

Karakteren af hans autoritet viser, at han har underordnet sig Kristus, og med sit tjenende lederskab, på sin vis, også underordnet sig hende. Alt skal han altså gøre med hendes bedste, og deres fælles bedste, for øje.

Hustruen bør holde sin mand kærligt op på dette samlede billede, og hun bør formane ham, når hans måde at lede hende på bærer præg af manglende selvransagelse. Det samme skal han gøre med hendes underordning og ærefrygt for ham. Man bør tilføje, at det også er menighedens ansvar at formane ind i ægteskaberne og dermed give både mænd og hustruer støtte og oplæring i at leve sammen efter hustavlerne. Det er ikke tilfældigt, at vi finder hustavlen flettet ind i et brev til det troende fællesskab som helhed.

Vers 33 opsummerer Paulus' budskab for afsnittet: at Kristus-hemmeligheden ikke kun skal manifestere sig i menighedens forhold til Jesus, men også i det kristne ægteskab.

Vi kan konstatere ud fra denne tekst, at Paulus hverken opløser skaberordningen mellem mand og kvinde eller opretter en ny orden i ægteskabet som den, vi kender fra ligestilling i samfundet. Han udfolder i stedet, hvad det vil sige at leve i et ægteskab med udgangspunkt i den oprindelige skaberorden, som forløses ved troen på Jesus og et liv i efterfølgelse af ham.

Han slår fast, at det kristne ægteskab rummer intet mindre end et vidnesbyrd om Kristus-hemmeligheden (v.32). Hemmeligheden er det himmelske bryllup mellem lammet og de troende (Matt 9,15, Åb 19,7-9).

Derfor er hustavlen på ingen måde blot en kulturel diskurs for datidens samfund. Det er gyldige og blivende påbud, som gælder i dag og for fremtiden, og som peger frem mod evigheden med Jesus. Kristus-hemmeligheden er det kristne ægteskabs kendetegn i verden.

Kampen i det kristne ægteskab

Selvom ægtefællerne på frelsens plan lever i en ny virkelighed som "nye mennesker" (Ef 4,17-24),

nager synden i os. Det er det kristne ægteskabs paradoks, at vi er både frelste og syndere i samlivet med hinanden, og det er en realitet, at der stadig vil være mørke pletter i vores ægteskaber. Dem er der kun ét middel imod, og det er åndelig kamp. Vi skal ikke kæmpe den selv, det vil Guds ånd virke i os, men vi skal være disciplinerede i at pleje vores relation til Gud og hinanden. Det indebærer blandt andet, at vi stræber efter:

- dagligt at komme frem for Gud i tilbedelse, bekendelse, bøn og bibeltid
- regelmæssigt at tage til gudstjeneste, kristne møder, bibelgrupper o.l.
- at samtale med hinanden om liv og tro
- en god praksis for tilgivelse, hvor begge parter kan tage ansvar og sige uforbeholdent undskyld, hvor der tages imod en undskyldning og ikke bæres nag, og hvor der også er en praksis til at genopbygge tillid, hvis den er blevet brudt
- at prioritere hinanden i hverdagen til hygge og afslapning, sex og intimitet, oplevelser, projekter eller aktiviteter, vi kan lide at gøre sammen
- at fremelske hinandens opgaver og roller i ægteskabet i tråd med hustavlerne
- kristne relationer uden for ægteskabet, som har taleret ind i ægteskabet, og som kan formane, støtte, trøste, opmuntre og bede med os

Disse er nogle centrale fokuspunkter for det kristne ægteskab over et langt liv.

En topaktuel vision

Kristne ægteskaber lever ikke grundlæggende for sig selv, men for det vidnesbyrd om Kristus-hemmeligheden, de bærer med sig: om verdens frelser, et liv i efterfølgelse af ham og et liv med ham i evigheden. Det kristne ægteskab rummer derfor en topaktuel vision, som kirken skal turde sætte på dagsordenen i verden. Og det er ikke mindst en udfordring, som kirken selv skal formanes til at efterleve. ■

1 Se evt. nytliv.dk/resource/single-liv-og-aegteskab og 9marks.org/article/can-christians-marry-non-christians-a-biblical-theology

TEMA

Kristus mellem forældre og børn

AF BIRGITTE KJÆR

I familien kan barnet øves i den vanskelige balance mellem at være et individ med egne behov og ønsker og være en del af et fællesskab.

Birgitte Kjær

Freelance religionspædagog
og forfatter
birgittetekjaer4@gmail.com

En far henter sit barn i børnehaven. Pigen er i gang med en god leg og vil ikke afbrydes, så hun flipper ud, da faderen vil have hende med hjem. Faderen laver himmelvendte øjne til pædagogen og udbryder: "Hvor kan børn dog være irriterende."

–

To veninder er på tur og fortæller hinanden om, hvordan det går deres børn. Den ene kan fortælle om sine børns mange succeser. Den anden hører glæde og taknemmelighed i venindens stemme ... men også en mislyd af noget andet. Er det selvhævdelse? Hovmod? Eller er det hendes egen nederlagsfølelse, der spiller hende et puds? Hendes børn går det jo ikke så godt ...

–

Et forældrepar sidder til skole/hjem-samtale med deres søn. Læreren beretter om lektier, der ikke bliver lavet og om uro i timerne. Moderen begynder at skælde drengen ud. Faderen sender ham en spydig kommentar.

Vi er forbundne med vores børn. Gud har brugt os til at skabe vores børn, og derefter har han sat

os til at sørge for barnet op gennem opvæksten. Forælderrollen ændrer sig med barnets alder – men vi forbliver forældre hele livet.

En sund forældre/barn-relation kræver både nærhed og afstand. Vi har brug for nærhed for at være dét for vores barn, som det har brug for. Og vi har brug for afstand, så vi ikke handler ud fra vores egne behov, men ud fra barnets behov. Den afstand mangler i de tre eksempler ovenfor. I de to af situationerne ovenfor var forældrene nok mere optaget af at undgå, at omgivelserne dømte dem for deres børns opførsel, end de var af at handle konstruktivt i forhold til deres barns behov. Og flere af dem havde måske deponeret for meget af deres selvværd i, hvor "vellykkede" deres børn var.

Identitet som Guds børn

Vores grundlæggende identitet som kristne er at være Guds børn. Vi er Guds elskede børn for Jesu skyld. Vi er i Kristus, og han er i os. Her får vi kærlighed, anerkendelse og selvværd. Relationen til Kristus er den grundlæggende relation i vores liv. At have det udgangspunkt som for-

ældre kan på én gang bidrage til en sund nærhed og en sund afstand mellem os og vores børn.

Ideelt set befries vi fra en usund overbelastning af relationen til vores børn. Børnene er ikke sat i verden for at opfylde vores drømme og mætte vores behov for anerkendelse og værdi. Vi kan opdrage dem ud fra, hvad vi vurderer, der tjener dem bedst, og ikke ud fra, hvad andre mon tænker om os. Vi er adskilt fra vores børn.

Men at være i Kristus betyder også nærhed til børnene, for vi må gå ind i de opgaver, han giver os. Her har forældreopgaven stor vægt. Gud har betroet os at give børnene mad og tøj, nærhed, omsorg, opdragelse osv. Alt sammen på vegne af ham. Gud er Faderen, og vores forældreskab har navn efter ham (Ef 3,14).

Også børnene er først og fremmest Guds børn. Gud har nok kaldet os forældre til at tage vare på børnene, men han har ikke selv forladt børnene. Gud vil fortsat være der for vores børn. Han vil være børnenes himmelske far. Det kan være en vældig hjælp for os forældre, når vi ikke oplever, at vi slår til i opgaven. Også for børnene er det en hjælp, at de har en direkte adgang til Gud, og at de kan opleve, at også forældre står under Guds myndighed. Ideelt set giver det et godt udgangspunkt både for barnets respekt for forældre og for barnets selvstændighedsudvikling. Nærhed og afstand.

Med Herrens opdragelse og vejledning

Forældre formaner i Bibelen til at opdrage børnene ”med Herrens tugt og formaning” (Ef 6,4). Den Frie Bibel oversætter ordene ”med Herrens opdragelse og vejledning”.¹ Det rammer tonen i de græske ord bedre. Guds måde at være på over for os skal spejle sig i vores måde at være

på over for vores børn. Ja stærkere endnu: Det er Guds egen opdragelse og vejledning, vi skal opdrage og vejlede vores børn med.

Det betyder, at vi skal møde vores børn med kærlighed og myndighed. En myndig kærlighed og en kærlig myndighed, sådan som Gud på én gang er kærlig og myndig. Vi skal være til at stole på, så barnet kan være trygt knyttet til os. Præcis som Gud er til at stole på, så vi kan have tillid til ham. Selve relationen står i centrum af opdragelsen. Og som Gud handler med os ud fra sin visdom, må vi handle over for vores børn ud fra vores større indsigt i livet.

At opdrage i lys af skabelse og syndefald

Formaningerne til børn og voksne sker på en klangbund af det bibelske menneskesyn. Vi er skabt i Guds billede, men også faldet i synd. Tabet af gudbilledligheden er absolut i forhold til Gud, men ikke i forhold til medmennesket og naturen. Her bærer vi fortsat på værdighed, godhed og muligheder for at varetage forvaltersvaret i verden – samtidig med at synden og syndefaldets konsekvenser gør sig gældende.

Tidligere i historien har man pointeret barnets syndighed i en grad, så man har opfattet spædbarnets gråd og det større barns selvstændighedstrang som udtryk for synd. I dag ser mange barnet udelukkende som godt. F.eks. skriver Fie Hørby i bestselleren *Drop opdragelsen*: ”Det handler om at møde barnet med en forståelse for, at det altid gør sit bedste. For det gør børn, selv når det ikke ser sådan ud” (s. 139). Her mener jeg, at Hørbys forståelse af barnet tipper over. Det leder dog samtidig til mange fremragende eksempler på, hvordan vi kan møde barnet med respekt og forståelse – og gøre det uden at give afkald på vores myndighed. Men Bi-

Flere forældre har måske deponeret for meget af deres selvværd i, hvor ”vellykkede” deres børn er.

belen regner også med det onde hos børn og betoner behovet for, at forældre gennem opdragelse og vejledning af børnene begrænser synden.

Men det er jo ikke bare børnene, der er syndere. Det er forældrene også. Derfor formaner forældrene til ikke at misbruge deres myndighed i forhold til børnene. Myndigheden skal tjene barnet og ikke forældrenes magelighed, magtsyge eller dårlige vaner. Formaningerne er rettet til faderen, som leder af familien og dermed hovedansvarlig for børnenes opvækst: ”Og fædre, gør ikke jeres børn vrede...” (Ef 6,4a) og ”Fædre, I må ikke tirre (provokere) jeres børn, så de mister modet” (Kol 3,21). Bibelen har øje for, at barnet kan reagere på to forskellige måder, når forældre misbruger deres myndighed: De kan reagere udad i vrede eller indad i modløshed.

At opdrage til fællesskab og virke

Vi lever i en individfokuseret tid, hvor balancen mellem individ og fællesskab er tippet. Det bibelske menneskesyn ser imidlertid ikke blot det enkelte menneske som individ, men ser det i samspil med andre mennesker og naturen. ”Herrens opdragelse og vejledning” handler derfor også om at lære børnene at vende sig udad mod det menneskelige fællesskab.

TIL VIDERE LÆSNING

Til forståelse af forældreskab og opdragelse i dag

Det grænseløse forældreskab

Marie Ørskov Akselvoll
Dansk Psykologisk Forlag 2022
(en overordnet analyse)

Drop opdragelsen

– og *bliv klogere på dig selv og dit barn*
Fie Hørby
Gyldendal 2019
(en bestseller inden for en væsentlig trend i dagens opdragelsesdebat)

Om opdragelse på kristen grund

Påvirk med respekt

Carsten Hjorth Pedersen
LogosMedia 2018

Skift fokus

Opdragelse med Gud og næsten i centrum
Carsten Hjorth Pedersen
LogosMedia 2017

De gode (nok) forældre

Kærlighedens praksis i livet med børn
Lise og Frederik Berggren Smidt
Lohse og LogosMedia 2023

Om kristen opdragelse og oplæring

Giv børnene det bedste

Om at leve med Gud i familien
Birgitte Kjær
LogosMedia 2007

Om Det fjerde bud

Innføring i kristen etik

Aksel Valen-Sendskad
Luther Forlag 1984, s. 295-310
(findes i forkortet dansk udgave)

FOTO: UNSPLASH

Familien er barnets første og vigtigste træningsrum for fællesskabet.

Familien er barnets første og vigtigste træningsrum for fællesskabet. Her kan barnet lære at indgå i relation til forældre og til eventuelle søskende og til andre mennesker, der kommer i hjemmet. Her kan barnet bidrage til fællesskabet. Her kan barnet øves i den vanskelige balance mellem at være et individ med egne behov og ønsker og være en del af et fællesskab.

Gennem hele barndommen er hjemmet også det centrale sted for bearbejdelse af oplevelser i andre sammenhænge. Her kan kristen etik, tro og livssyn bringes i spil, så barnet rustes til et liv i tjeneste for medmennesket og samfundet.

At leve med Gud i familien

Det kristne menneskesyn handler ikke mindst

Forældrenes myndighed skal tjene barnet og ikke forældrenes egen magelighed, magtskyge eller dårlige vaner.

om, at vi er skabt til relation med Gud. "Herrens opdragelse og vejledning" handler derfor også om at bære børnene til dåben, oplære dem i den kristne tro og tage dem med i det kristne fællesskab.

Guds ord og bønner må have plads i familiens liv. Netop sådan skabes der plads til Jesus i relationerne. Vi må fortælle bibelhistorie, læse andagter, synge og bede i øjenhøjde med børnene.

Men børnene er ikke familiens centrum. Forældrenes behov må også mødes i familien – og netop dét har børnene også behov for at opleve. Forældrene må få lov til at leve som Guds elskede børn midt i familiens liv – til gavn for både dem selv og deres børn. Her står børn og voksne sammen som børn over for deres fælles himmelske far. Og hos ham kan både børn og voksne leve på det håb, der giver retning i livet, og som kan bære, når livet er svært.

Dårlig samvittighed eller frimodighed?

Mange forældre kender til dårlig samvittighed. Med god grund! Forældreopgaven er vigtig, og vi skal afspejle Gud i vores måde at være forældre på. Derfor er det ikke mindst som forældre, vi kender til fejl og nederlag og må bekende dem som synd. Men vi må også tilegne os Guds kærlighed og tilgivelse på ny. At leve med en eller halvdårlig samvittighed er usundt.

Der kan være tidspunkter, hvor vi må sige undskyld til vores børn. Og der kan være tidspunkter, hvor vi må foretage en revurdering af vores liv: Er vores balance god (nok) mellem arbejde og familieliv og menighedsliv og pauser?

Vi må dog også tjekke, hvad det er, vores samvittighed reagerer på. Vi er omgivet af usunde normer og forestillinger. Nogle forestiller sig, at det må være muligt for alle familier at klare

to fuldtidsjobs og stadig være alt det for børnene, som de har brug for. Det kan nogle, men bestemt ikke alle. Andre mener, at hvis du ikke er der fuldtids for dit barn, så svigter du det. Men det er jo ikke sikkert.

Nogle mener, at forældre er eneansvarlige for barnets lykke og trivsel. Men nej, den såkaldte "forældredeterminisme" er ikke en bibelsk opfindelse (og svarer heller ikke til sund fornuft). Nogle tænker, at det må være forældres opgave at beskytte børnene mod al modgang og sorg. Men nej, det er hverken muligt eller hensigtsmæssigt.

Så når vi rammes af dårlig samvittighed, bør vi vurdere de normer, vi ikke lever op til. Nogle af dem skal forvises fra samvittigheden, mens andre skal respekteres, og synden bekendes. Og da skal vi gennem tilgivelsen tilegne os ny frimodighed i forældreopgaven. Gud har valgt netop os som forældre for vores børn! Det er hans ansvar, og derfor kan (og skal!) vi frimodigt stå i opgaven. Og har vi brug for hjælp til opgaven, må vi opsøge den.

I en ufuldkommen verden

Ingen af os er fuldkomne. Og det handler ikke kun om synd. Det handler også om svaghed, sår på sjælen og sygdom. Og det handler om livs-omstændigheder og samfundsstrukturer, der sætter grænser for vores muligheder og gode intentioner.

Men børnene kan klare sig med væsentligt mindre end det fuldkomne. De skal jo netop rustes til at leve i en ufuldkommen verden. Og midt i vores smerte over, hvad vi belaster vores børn med, må vi hente frimodighed i, at vores børn ikke bare er vores børn, men Guds. Vi må lægge os selv, børnene og vores indbyrdes relation over til ham, som er vores himmelske far. ■

1 Se denfriebibel.dk

TEMA

Godkender Bibelen slaveri?

AF LARS JØRGEN BJÆRRE

Intet sted i Det Nye Testamente siger Gud, at slaveri er en universel ordning, der skal videreføres. Der lægges derimod op til at se på husstandens slaver som en del af familien.

Lars Jørgen Bjærre

Præst i Aalborg Frimenighed
og RandersKirken
ljb@aalborgfrimenighed.dk

I hustavlerne og Det Nye Testamente generelt finder man en mere eller mindre neutral omtale af slaveri. Ligeledes finder man i Det Gamle Testamente forordninger om slaveri. Og vi undrer os nok over, hvad der foregår. Godkender Bibelen slaveri? Og kan vi så overhovedet bruge hustavlerne i dag?

Hvad menes med "slaveri"?

Mange ord har for os én betydning, mens det for dem, der levede på nytestamentlig tid, havde en anden betydning. Når vi læser det konkrete ord "slave" eller "slaveri" i Bibelen, er vi præget af de briller, som verden omkring os har udstyret os med. Når vi tænker på slaver, er mange af os nok præget af de historiske beretninger fra det 18. og 19. århundrede, hvor den afroamerikanske befolkning i USA blev udsat for trældom og undertrykkelse, og hvor Danmark desværre også spillede en rolle. Det var slaver, der blev kidnappet fra Afrika, ført bort fra deres hjem mod deres vilje og udnyttet til gavn for slaveejereren. Det var en frygtelig degradering og udnyttelse af mennesker.

Slaveri i Det Gamle Testamente

I Bibelen er det noget andet. I Det Gamle Testamente

udpensles det, at kidnapning er ulovligt og endda medfører dødsstraf (2 Mos 21,16)! Man kunne altså ikke bare tage ejerskab over en anden person og udnytte vedkommende.

At sælge sig selv som slave var derimod en mulighed for de fattige og gældsbetyngede med det formål at give sin arbejdsindsats til en herre for til gengæld at få husly og mad på bordet (3 Mos 25,39). Og der var regler om, at de skulle behandles ordentligt (3 Mos 25,53). Det har nok ikke altid været en dans på roser. Men det var frivilligt.

Hvis slaven ikke ønskede at være hos sin herre mere, havde han eller hun lov til at flygte fra sin herre, og ingen måtte i det tilfælde udlevere slaven til sin tidligere ejer (5 Mos 23,16), og det var selvfølgelig forbudt selv at udnytte den bortløbne slave.

Det Nye Testamente – fra trællekår til en del af familien

Men hvad siger Det Nye Testamente så til de kristne? Man kan måske undre sig over, at Gud ikke direkte formaner slaveejerne til omgående at frigive sine trælle. Hvad skyldes det? Det kan skyldes, at slaveordningen måske stadig var en overlevelsesmulighed for de fattigste, og at det

FOTO: UNSPLASH

dermed ikke nødvendigvis var en fordel for alle slaver at blive frigivet.

Gud gør noget andet. I stedet for på én gang at omvælte samfundsordenen, hjælper han de nyomvendte kristne slaveejere til at få et nyt blik på deres slaver. Og det skal vise sig at få store konsekvenser.

Paulus formaner slaveeieren Filemon til at se anderledes på slaven Onesimus end hidtil. Ja, faktisk ikke som en slave, men som en bror (Fil 1,16)! Det er enestående og fuldstændig epokegørende. Så bliver den såkaldte slave jo en del af husets familie. Mon ikke det sætter ordet slave i et lidt andet lys end det, vi kender til? Og ind i en sådan ordning formaner Gud de kristne slaveejere til at tage hensyn til deres slaver (Kol 3,25) og de kristne slaver til at adlyde deres herre (1 Peter 2,18).

Men ud fra apostlenes forkyndelse er der ikke nogen tvivl om, at man forestillede sig, at dette var en proces, hvor trællekår langsomt skulle udskiftes med familie-

kår. Intet sted i Det Nye Testamente siger Gud, at slaveri er en universel ordning, der skal videreføres. Der lægges derimod op til at se på husstandens slaver som en del af familien, og frelsen sammenlignes med metaforen om at gå fra trællekår til familiekår, hvor man råber "Abba, fader" (Rom 8,15-17).

Hustavlernes relevans i dag

Som sagt formaner Gud os ikke til at videreføre selve ordningen med slaveri, men hustavlernes formaninger om slaver og slaveejere kan selvfølgelig appliceres indirekte for eksempel på de forskellige roller, der findes på arbejdsmarkedet.

Anderledes er det med ægteskabsordningen. Den ordning formaner Gud os direkte til at videreføre. I Første Korintherbrev 7,9 skriver Paulus, at når en mand og kvinde begærer hinanden, bør de blive gift. Ægteskabet er en ordning, der er givet af Gud allerede ved skabelsen. Forma-

Når vi tænker på slaver, er mange af os nok præget af de historiske beretninger fra det 18. og 19. århundrede, hvor den afroamerikanske befolkning i USA blev udsat for trældom og undertrykkelse

ningerne, der knytter sig til denne ordning i hustavlerne, står dermed uanfægtet.

I forhold til forældre/barn-relationen fremstår en ordning der i sagens natur er universel. Hvis ikke forældrene bestemmer, og børnene adlyder, kan et lille barn simpelthen ikke overleve. De formaninger, som knytter sig til forældre/barn-relationen, er altså også gældende for os i dag.

Det er Guds vejledning, som gives til os, for at hele familien kan trives og vokse i kærlighed. ■

TEMA

Arbejdstager eller arbejdsgiver? Gud er lige-glad

AF ISAK RASMUSSEN

Arbejdsforholdet, uanset om det er som medarbejder eller som arbejdsgiver, er for en kristen først og sidst et forhold til Gud.

Relationen mellem arbejdsgiver og arbejdstager er på mange måder en social relation som alle andre, hvor mennesker mødes. Selvstændige individer mødes, udveksler synspunkter og påvirker hinanden gensidigt. Samtidig adskiller arbejdsgiver/-tager-relationen sig fra andre sociale relationer, fordi magtforholdet er så tydeligt til stede.

I en vis forstand er magt en del af alle menneskelige relationer, for når vi mødes med andre, er der altid en eller anden form for påvirkning. Vi påvirker hinandens holdninger og synspunkter, og selv om det langt fra altid er bevidst eller villet, er vi aldrig fuldstændig upåvirket af et møde med andres handlinger eller holdninger.

Det særlige ved arbejdsgiver/-tager-rela-

tionen er derfor ikke, at der er magt forbundet med relationen. Det særlige er, at magtforholdet er så tydeligt, og at der er en eksplicit og formel aftale om magtforholdet. Ledelsesretten og dermed retten til at lede og fordele arbejdet og til at disponere medarbejderes tid og resurser, giver lederen en magtbeføjelse over for medarbejderen. Hvis man har været en del af sådan en relation, ved man, at magten kan udøves på en lang række forskellige måder, og at nogle af de måder er mere hensigtsmæssige end andre.

Når Paulus i sine breve taler til herrer og slaver, taler han ind i et meget direkte magtforhold. I denne artikel er spørgsmålet, om Paulus' tale i brevene kan lære os noget om, hvordan vi skal agere som kristne på arbejdsmarkedet i dag? Hvad

er det særlige ved at være kristen arbejdsgiver eller arbejdstager i lyset af teksterne til herrer og slaver?

Vi skal i det følgende se på tre formaninger, som i forskellig form kan genfindes i alle teksterne om herrer og slaver.

Af et oprigtigt hjerte og ikke som øjentjenere

I Efeserbrevet 6,5 skriver Paulus til slaverne, at de skal adlyde deres herre "... af et oprigtigt hjerte, ikke som øjentjenere, der vil stå sig godt med mennesker".

Nogle samfundsteoretikere karakteriserer vores samfund som et billedsamfund. Et samfund, hvor billedet og det, der er synligt, spiller en meget stor rolle. Vores lette adgang til at billedokumentere oplevelser og begivenheder og den enorme

industri, der er bygget op om vores ønske om at dele billeder og videoer med hinanden på sociale medier, er et eksempel på det. Mange elementer i det er formentlig gode, men i nogle tilfælde ser det ud til, at formålet er billedet for dets egen skyld. Eller i hvert fald, at jagten på det gode billede bliver styrende for vores handlinger. Formålet bliver flyttet fra begivenheden til billedet af den. Til det at blive set. I en vis for-

arbejdet samvittighedsfuldt og bedst muligt og uden at snyde på vægten. I det lange løb er det formentlig også den bedste vej til anerkendelse.

For Herren og ikke for mennesker

Hvorfor er det så, at vi ikke skal arbejde for at blive set? Paulus skriver: "Gør jeres arbejde med god vilje som et arbejde for Herren og ikke for mennesker" (Ef 6,7).

På samme måde som alle gaver i sidste ende er gaver fra Gud, er vores arbejde i sidste ende et arbejde for Gud.

stand er det en øjentjeneste. Noget, der gøres alene for at blive set.

Som kristne medarbejdere skal vi ikke være optaget af at blive set. Der er ikke noget galt i at blive set og anerkendt for sit arbejde, når man gør det godt, men det skal ikke være begrundelsen for at gøre sit job. Vi skal ikke kun gøre det godt, når det bliver set og anerkendt. Men uanset om det bliver set eller anerkendt.

Så kunne man spørge, hvad det f.eks. gør ved eventuelle karriereambitioner? Er det ikke sådan, at ambitioner om advancement eller nye jobmuligheder lettest bliver indfriet, hvis arbejdet bliver set og anerkendt? Og bliver formaningen dermed et indirekte nej til karriereambitioner? Både ja og nej. Det er svært at læse formaningerne i disse tekster som andet end et nej til at jage karrieren for dens egen skyld eller ved at søge opmærksomhed om sig selv og sin indsats. Vi skal ikke være øjentjenere. Til gengæld skal vi arbejde af et oprigtigt hjerte. Dermed får vi også en anvisning til, hvad der skal være vores tilgang til arbejdet. Et oprigtigt hjerte gør noget, fordi det er rigtigt at gøre. Eller fordi man er forpligtet på det. Et oprigtigt hjerte gør også

Den korte begrundelse er, at vi skal gøre vores arbejde for Herren og ikke for mennesker. Det er tankevækkende, at Paulus i alle de vers i Efeserbrevet, som taler til slaver og herrer, taler om vores forhold til Herren eller Kristus. Arbejdsforholdet, uanset om det er som medarbejder eller som arbejdsgiver, er for en kristen først og sidst et forhold til Gud. Til slaverne hedder det, at de skal adlyde deres herre, "som var det Kristus" (Ef 6,5). Til herrerne skriver Paulus, at "I ved jo, at de og I har den samme Herre i himlene, og han gør ikke forskel på nogen" (Ef 6,9).

Den pointe understreges også af, at det ord, der er oversat med "slaver" (Ef 6,6), er det samme ord, som senere i samme vers er oversat til Kristi "tjenere". Den, der er tjener eller medarbejder, er i sidste ende Herrens tjener eller medarbejder. På samme måde er den, der er herre, leder eller arbejdsgiver i sidste ende Herrens tjener.

Herren gør ikke forskel på nogen, og hos Gud er der ingen personsanseelse (Rom 2,11 m.fl.). Ret forstået er Gud *lige-glad* med, om vi er arbejdstagere eller arbejdsgivere. Det afgørende er, at uanset hvilken opgave vi har, skal vi løse

Isak Rasmussen

Chefkonsulent
vatnerasmussen@gmail.com

Det særlige ved arbejdsgiver/-tager-relationen er, at magtforholdet er så tydeligt, og at der er en eksplicit og formel aftale om magtforholdet.

den som en tjeneste for Gud og til *glæde* for ham.

Dermed bliver arbejdet sat ind i et særligt perspektiv. Det, der ser ud af lidt eller kan opleves som en lille opgave, bliver dermed ophøjet til en tjeneste for Gud. Og alt, der er gjort for Gud, er en stor og vigtig opgave.

Misbrug ikke din magt

En stor del af det, der bliver sagt i teksterne, er henvendt til slaverne. Eller arbejdstagerne.

Men der er også ord direkte til arbejdsgiverne. I Efeserbrevet taler Paulus til herrerne om ikke at true, og i parallelteksten i Kolossenserbrevet 3 tales der om, at de skal handle ret og rimeligt. I en arbejdssituation kan man få en advarsel, hvis man f.eks. over tid ikke følger de anvisninger, som bliver givet. Det er rimeligt. Men en trussel er noget andet. En trussel er forbundet med frygt. Og urimelighed. Paulus siger, at arbejdsgivere ikke skal true. Det kan formentlig læses bredere, så det betyder, at de ikke skal

misbruge den autoritet eller magt, som de har fået som arbejdsgivere. Ledelsesretten og den magt, som følger med, kommer med en forpligtelse til at handle ret og rimeligt over for medarbejdere. Hvad der så er ret og rimeligt, kan variere over tid og fra arbejdsplads til arbejdsplads.

Er alt dette så kun krav? Det umiddelbare svar er ja, men som med alle andre dele af Guds formaning til os, følger der noget godt med at leve efter dem.

For der er noget befriende i at flytte perspektivet fra os selv og vores liv og over på Gud. På samme måde som alle gaver i sidste ende er gaver fra Gud, er vores arbejde i sidste ende et arbejde for Gud. Selv små opgaver er store og vigtige, når de er opgaver for kongen. Og når vi får Det nye Testaments blik på vores jordiske arbejde, er det ikke blot som at være ansat hos kongen, men at være i tjeneste for Gud. Det giver mening til arbejdet. Og samtidig kan det perspektiv befri os fra et konstant pres for at stå os godt med mennesker. ■

Daggry

AF MATHIAS SECHER ROM

Daggry,
let lyssky,
en drøm dør ud i slørsky.
Tanker begynder uden først at banke på.
Planer
og vaner
med ønsker fletter baner.
Herre, nu sender du en morgen til mig.

Toner
i zoner;
familierelationer.
Hjælp mig at indgå, så vi rammer dagens klang.
Venner
jeg kender
og hvem, du ellers sender;
Herre, jeg takker dig og byder mig til.

Handling,
forvaltning,
discipel ud til saltning.
Bibelen lægger perspektiv på dagens dont.
Nåde
må råde
som gangbar handlemåde.
Herre, hæld nåde over mig og mit sind.

Almagt
vidt udstrakt,
din stærke hånd er fremrakt.
Værn os mod fare, og befri os fra alt ondt.
Nutid
er højtid,
når du har indgydt tillid.
Herre, nu takker jeg for dagen fra dig.

(Node til *Daggry* kan findes på mathiasrom.dk)

Mathias Secher Rom

Cand.theol.
mathias@familienrom.dk

GODT SAGT

Ser du, forsoning kommer altid kun gennem lidelse. Gennem lidelse åbnede vor Frelser
himmerigets porte, og gennem lidelse bar hans apostle evangeliet ud i verden
– og de glædede sig, når det blev dem forundt at lide.

Det er en stor gunst, dette at få lov til at vidne om Kristus ved at lide i hans samfund.

Skriften kalder det vist at bære Kristi sårmerker på sit legeme.

Oftest lider vi jo kun for vore egne synders skyld. Men en gang imellem forundes det os at lide
også for andre. Det er et stykke af forsoningens hemmelighed: når man bliver forenet med
Kristus, må man løfte en del af byrden for en synder og lide i hans sted, så han slipper for at
nyde hele den bitre frugt af sine gerninger alene.

BO GIERTZ (STENGRUNDEN)

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Læg menneskefrygten væk

"Sandheden tro i kærlighed" (Ef 4,15). Det er en lille sætning, der har ringet i mit hoved ved flere lejligheder på det sidste. Hvordan kan jeg, konkret og i relation til andre mennesker, være sandheden tro i kærlighed? Det er en svær øvelse; jeg ligger nemt under for menneskefrygt. Jeg tier eller glider af på svære spørgsmål.

Én af lejlighederne er KFUM-Spejderne og deres nyligt vedtagne formål og arbejdsform. I processen med de nye formål er en sætning som denne: "at lade børn og unge møde det kristne evangelium ...", røget ud, og tilbage står "at udvikle spejderne til hele mennesker, som tager ansvar for sig selv, andre, naturen og samfundet". KFUM-Spejderne har, i lighed med mange andre kristne organisationer, kigget på formål og vedtægter for at få dem opdateret. Det kan der være gode grunde til. I KFUM-Spejdernes tilfælde handlede det blandt andet om, at det ikke er naturligt for de unge at bruge et ord som evangelium længere.

Jeg tænker ikke, der er nogen mennesker, der bruger ordet, eller indholdet af det, naturligt. Det er noget, der skal fortælles os. Derfor kan omformuleringer alligevel være gode nok. Så længe indholdet ikke bliver væk ... Ledelsen i spejderbevægelsen forsikrer, at de ikke ændrer formålene med den hensigt at gøre organisationen mindre kristen eller skjule, hvem de egentlig er. De gør det heller ikke for at få flere medlemmer.¹

John Piper skildrer i en ny bog, *Jesus – den eneste vej til Gud*, en tendens, som delvis kommer til at passe med ovennævnte case: "Hvis den evangeliske kirke førhen har været for konfronterende i sin tilgang til evangelisation, så er den tid ovre nu. Pendulet er svunget i den anden retning nu mod en psykologisk og kommerciel forståelse af måden, vi skal evangelisere på. Kirken synes i dag enten at ville skildre Jesus på en tiltalende og attraktiv måde eller slet ikke ville tale om ham i det hele taget." (s.8)

Jeg tror, der er mange, både enkeltpersoner og kirker, organisationer og skoler, der omformulerer formål og vedtægter og gør andre lignende krumspring for ikke at "anfægte, støde eller vække uro og ubehag hos nogen" (s.9). Det kan være på sin plads, men faren er, at evangeliet om Jesu frelse til alle mennesker, ryger ud i samme ombæring.

Den anden lejlighed bød sig, da jeg hørte om bogen *De fortabte sønner*. Bogen er skrevet af to brødre, som beskriver deres opvækst i et kristent miljø. I dag lever de begge som homoseksuelle, og i bogen kritiserer de og advarer mod, hvad de kalder "fundamentalistisk" kristne organisationer og skoler. Efter at have hørt deres udtalelser indser jeg, at jeg nok ville blive kaldt en sådan fundamentalist. Det vil jeg også være. Altså, ikke én, som ikke vil lytte, ikke én, som ikke vil udfordres på sine holdninger og meninger. Men én, som har Bibelen som fundament i sit liv, og som vil leve efter, hvad der står i den. Og det vil

jeg gerne være i kærlighed. Det ligger lige for er "at ændre på budskabet, for at ens medmennesker ikke skal føle sig uelskede" (s.9). Men sandheden er jo det eneste, der kan sætte fri, så derfor vil jeg gerne være den tro.

Jeg ønsker for os alle, at vi kan støtte hinanden i det, lægge menneskefrygten til side og frimodigt vidne for andre, sandheden tro i kærlighed.

Ruth Vatne Rasmussen

Guds rige er vigtigere

I skrivende stund vides det ikke, hvem der ender med at vinde præsidentvalget i USA. Det ved til gengæld du, der læser dette, og for det kan jeg ikke andet end at være dig en smule misundelig. Jeg synes nemlig, det er lidt småstressende at sidde her på den anden side af Atlanten og følge med i noget, som jeg ingen magt har over, men som kan få meget virkelige konsekvenser for mig og alle os på det europæiske kontinent.

Lad det bare være sagt med det samme: Jeg er ikke Donald Trumps største fan. Jeg ser ham faktisk som en virkelig fare, ikke bare for USA men for hele den "verdensorden", som mere eller mindre har eksisteret siden murens fald. Hvis jeg skal være helt ærlig, er jeg faktisk ret så ængstelig for, hvor det mon skal ende henne.

Jeg ved, at der er mange, også mange kristne, som har det lige modsat: at ængsteligheden er knyttet til tanken om, at Kamala Harris skulle vinde. For mange vil frygten nok i høj grad være på de ufød-

te børns vegne – at der med Harris vil komme en markant løsere abortlovgivning i USA, end tilfældet er i dag. Den frygt deler jeg også. Også det kan gøre mig ængstelig.

Men uanset om man håber på eller frygter for sejr til den ene eller anden kandidat (eller man er lige frygtsom for begge muligheder), er det vigtigt for Guds folk at bevare det rette perspektiv: at uanset, hvad der måtte ske i denne verden, uanset hvordan verdensordenen måtte vende og dreje sig, uanset hvor stor eller lille grad af menneskelig sikkerhed vi oplever i eller omkring os, er *Guds rige* stadig verdens ultimativt største projekt og kirken vigtigste prioritering.

I Guds rige er vi bestemt ikke ligeglade med, hvem der kommer til den sekulære magt, eller hvilke love der bliver lagt ned over samfundet. Men vi må bare aldrig glemme, at Guds riges sag altid er *større og vigtigere*. Den erkendelse og det perspektiv, den giver, er nemlig den bedste medicin mod ængsteligheden over ver-

Uanset hvordan verden måtte udvikle sig, forbliver den største mission den samme: evangeliet til verdens ende!

dens gang. For uanset hvordan verden måtte udvikle sig, forbliver den største mission den samme: evangeliet til verdens ende!

I mødet med en foranderlig og usikker verden er der nogle, der søger trøst i tanken om, at vores Jord blot er et lille, ubetydeligt støvkorn i det uendelige kosmos. At hvem der så end måtte blive præsident i USA, er universet revnende ligeglad, og vores galakse fortsætter med at snurre tankeløst rundt. Strategien er at bilde sig ind, at vores verden dybest set er ligegyldig, for på den måde at få perspektiv over eller ligegyldiggøre det, som skræmmer og virker usikkert.

Det tror jeg ikke, er en god

strategi. Jeg vil ikke søge perspektiv ved at tænke *ned* om betydningen af vores verden og hverdagsliv. Jeg vil søge perspektiv ved at tænke *op* om betydningen af Guds rige. Det har virkelig betydning, hvad der sker omkring os i samfundet, men uanset hvad der sker, er der altid noget, som er større!

Andreas Kammersgaard Ipsen

FOR TROEN

Kærlighed formidles med øjne, som ser

AF LISA BIRKMOSE

Guds retter sit blik mod dig og mig for at udtrykke sit kærlige sindelag og give os sin nåde og fred.

Lisa Birkmose

Radiograf

lbirkmose@gmail.com

Gud ser alt; han ved og kender alting. Det ved jeg godt, og det er umuligt helt at rumme. Ofte forbinder jeg det med, at Gud har overblikket, at han ved, hvad der er bedst, hvad der kommer til at ske, og hvordan alting hænger sammen. Og det trøster og hjælper mig. For der er unægteligt meget, der er forvirrende og skræmmende rundt omkring i verden.

Ofte hører jeg, at Gud ved, hvad der gemmer sig i hjertet, og at han på trods af det, han ser, elsker mig. Og det glæder jeg mig over og takker og priser ham for. For Jesus har taget synden på sig og slettet den uendeligt lange liste over overtrædelser.

Guds indstilling til os hviler på hans uendelige godhed og hans vilje til at frelse. Tænk bare på løfterne om Messias, hans første komme og hans død og opstandelse. Alt har Gud gjort, for at vi kan være hans elskede børn og have fællesskab med ham. Det er den velsignelse, som Gud lovede Abraham.

Den magiske øjenkontakt

Fællesskab mellem mennesker opstår oftest, når vi ser på hinanden. Forelskelser opstår, fælles-

skab og samhørighed bekræftes. At se ind i den elskedes øjne er helt uundværligt. Og tilsvarende er det en vidunderlig gave at blive set med elskende øjne. Det nærer vores liv og præger vores forståelse af os selv.

De første øjne vi så ind i, var nok mors øjne. Øjne fulde af forundring, glæde, stolthed og kærlighed.

Øjenkontakt med en baby er noget helt specielt. Og det sker helt spontant. Jeg står med et helt lille barn og smiler, laver grimasser og lyde. Og lykken er gjort, når der er øjenkontakt og barnet smiler. Det er magiske øjeblikke.

Og jeg ser det samme ske for andre. Jeg kan blive helt bevæget, når jeg ser et lille barns reaktion over for dets forældre. Kærlighed og glæde, som synker ind og besvares. Meningsfuld kommunikation helt uden ord. Det er så almen menneskeligt og betagende.

Med forfærdelse kan vi af og til høre om nyfødte, som ikke bliver mødt med umiddelbar kærlighed og opmærksomhed i øjenkontakt, og som tager skade af det. For vores liv er afhængig af den tryghed, som kærlighed giver, og af det fællesskab, som øjenkontakten formidler.

FOTO: UNSPLASH

I modsætning til det trygge barns frie og frimodige blik kan vi opleve, at måtte slå øjnene ned. Det sker, både når usikkerhed rammer, og når skam tynger. Det kan simpelthen bare være for svært at løfte blikket over bordkanten. Og hvad nok er endnu værre, kan vi vende hovedet væk fra andre mennesker i helt bogstavelig forstand, så de ikke ses af os, men overses. Det er en ødelæggende attitude, fordi den manglende øjenkontakt lukker ude af fællesskab.

Ham, der ser

Gud ser. Jeg ved det og tror det. Oplevelsen af, at Gud ser, er livsbekræftende og skaber tryghed og glæde af en anden verden. Gud ser mig.

Velsignelsen, som vi ofte modtager ved gudstjenestens afslutning, rummer for mig sådan et blik: "Herren velsigne dig og bevare dig! Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig. Herren løfte sit ansigt mod dig og give dig fred" (4 Mos 6,24-26). Dette er ikke en trylleformular

eller et ønske, men en tilkendegivelse af, at Gud vil i kontakt med mig. At han vil, at jeg skal leve i fællesskab med ham og være en del af hans folk.

Hagar oplevede, at Gud ser. Hun var Saras slave, men privilegeret i Abrahams hus. Hun var trods alt blevet gravid med Abraham og ventede nu hans søn. Det blev imidlertid til en bitter strid mellem hende og den barnløse Sara, og Hagar flygtede fra Saras brutale behandling.

Gud mødte hende, da hun var på flugt og talte til hende om den søn, hun skulle føde. Hagar følte sig trøstet, tog tilbage til den uretfærdige frue og kaldte Gud "Ham, der ser". Gud så hende i hendes desperation og talte til hende. Og da hun vidste, at han så hende, kunne hun leve sit liv på trods af de ulykkelige omstændigheder, hendes liv var præget af (1 Mos 16,13).

Kontakt og fællesskab

Når vi ser på de små børn og kalder smilet frem, er der noget af skaberens aftryk i menneskelivet, der træder frem. Vi kan

Vores liv er afhængig af den tryghed, som kærlighed giver, og af det fællesskab, som øjenkontakten formidler.

måske begribe en lille smule af Gud Herrens længsel efter kontakt, fællesskab og respons fra sine mennesker i alle aldre. Og vi kan fordybe os i alt det, Gud har gjort, for at fællesskabet faktisk er muligt.

Gud er en gud, der ser, handler og taler – hans blik er rettet mod dig og mig for at udtrykke sit kærlige sindelag og give os sin nåde og fred. Han ser og kender vores situation. Han er som en mor, der med iver og energi smiler til sit lille barn og længselsfuldt venter på smilet, for så er der kontakt og fællesskab. Det er velsignelse – at leve i fællesskab med Gud. ■

FOR TROEN

Sefanias' Bog: Guds løfter

AF JESPER AAGAARD

Ligesom Guds dom ikke kun gælder hedningerne, men også det jødiske folk, sådan gælder Guds løfte om frelse ikke kun jøder, men også de hedninger, der ydmyger sig.

**DENNE ARTIKEL ER DEN
ANDEN AF TRE I EN SERIE OM
SEFANIAS' BOG.**

I den første artikel i denne serie var fokus på Sefanias' beskrivelse af Herrens dag – på dommens dag, hvor Herrens vrede vil ramme mennesker på grund af deres synd (Sef 1,18). Men dette budskab står ikke alene. For forudsigelserne om Herrens dag har til formål at kalde mennesker til omvendelse, så vi kan blive befriet fra synden, mens tid er. Det er dette kald til omvendelse, som er i fokus i denne artikel.

Kaldet til omvendelse

Det første stykke, vi skal læse, er Sefanias' Bog 2,1-3. Dette afsnit er talt til det jødiske folk, og der lyder her en opfordring til folket, som står til at møde Herren på hans vredes dag: "Bøj din ryg, bøj dig [...] før Herrens glødende vrede kommer

over jer" (vers 1-2).

Og i vers 3: "Søg Herren, alle landets ydmyge, I som handler efter hans bud. Søg retfærdighed, søg ydmyghed, måske finder I ly på Herrens vredes dag."

Her lyder et kald til folket – et kald til omvendelse! Der er en mulighed for at blive reddet fra Herrens glødende vrede. Og kendetegnet for dem, der omvender sig, er dobbelt:

Det første kendetegn er, at de er ydmyge, idet de bøjer ryggen og søger Herren i ydmyghed. De bøjer sig under Herrens dom og giver ham ret, fordi de har erkendt, at de er syndere, som ikke kan frelse sig selv. Derfor søger de tilflugt hos en anden – hos Gud.

Det andet kendetegn på dem, der omvender sig, er, at de søger retfærdighed, hvilket kom-

mer til udtryk ved, at de handler efter Herrens bud. Som dem, der har søgt tilflugt hos Gud, holder de fast ved Guds ord – Bibelens ord – også i den måde, de lever på. De lader Bibelen bestemme, hvad de anser for godt og ondt, også når det indebærer, at de igen og igen må erkende og bekende, at de selv har syndet, og når deres levevis mødes med hån og foragt fra omverdenen, eller de må give afkald på penge, karriere, anerkendelse, osv.

Dette kald til omvendelse, som i første omgang er talt til de ydmyge blandt det jødiske folk på Sefanias' tid, bliver i det følgende tekststykke knyttet sammen med to løfter, som står i forbindelse med en beskrivelse af dommen over de hedningefolk, som dengang holdt til omkring Juda.

Dommen over hedningene

Det næste tekststykke er Sefanias' Bog 2,4-15. Her hører vi om dommen over de hedningefolk, som dengang boede rundt om Juda:

Vers 4-7 handler om filistrene, som holdt til sydvest for Juda i kystområdet ud mod Middelhavet. Deres område omfattede navnlig det, vi i dag kalder Gazastriben.

Vers 8-9 handler om moabitterne og ammonitterne. De havde land øst for Juda i det, som i dag svarer til staten Jordan.

Vers 12 handler om nubierne. Nubien lå sydvest for Juda i et område, der i dag nogenlunde svarer til staterne Egypten og Sudan.

Vers 13-15 handler om assyrerne, der dengang var en stormagt i området. Assyrriget havde et vidtstrakt område, men dets kerneland lå nord og nordøst for Juda i det, som i dag svarer til staterne Syrien og Irak.

Disse folk omslutter således hele Juda. På denne måde står folkene som repræsentanter

for hele den hedenske verden omkring Israel. Dette understreges også i vers 11, der taler om, at Herren som en del af dommen lader "alle jordens guder sygne hen", dvs. alle jordens afguder er omfattet af dommen.

I de enkelte afsnit om de forskellige folk hører vi mere specifikt om, hvilke domshandlinger der skal ramme disse fem folk. Men i versene møder vi også to løfter til dem, som omvender sig.

Løfterne

Det første løfte læser vi om to steder, nemlig i vers 7 og 9. I vers 7, der handler om filistrenes land, står der således følgende: "Kystlandet skal blive til hyrderes græsgange og fårefolde. Kysten skal tilhøre dem, der er tilbage af Judas hus; der skal de græsse, om aftenen lejrer de sig i Ashkalons huse. For Herren deres Gud drager omsorg for dem og vender deres skæbne."

Og tilsvarende i vers 9 om moabitterne og ammonitterne og deres område: "De, der er tilbage af mit folk, skal plyndre dem, mit folks rest tage deres land i eje."

I disse vers lover Herren altså, at når det jødiske folk følger kaldet i Sefanias' Bog 2,1-3 og omvender sig, idet de søger Herren i ydmyghed, vil de få vendt deres skæbne. Dette indebærer, at de som et led i dommen over hedningefolkene får overdraget nogle landområder, der svarer til filistrenes land og moabitterne og ammoniternes land.

Disse landområder er kendetegnet ved, at de ikke var en del af det område, som jøderne dengang var i besiddelse af. Områderne er heller ikke i dag omfattet af staten Israel. Derimod er disse områder omfattet af det landområde, som Herren mange hundreder år før Sefanias havde lovet Abraham, at hans efterkommere skulle få (1 Mos 15,18-21 + 2 Mos 23,31).

Der er en mulighed for at blive reddet fra Herrens gløden-de vrede.

Jesper Aagaard

Cand.jur.

jesperaaf@hotmail.com

Dommen over hedningefolkenes guder indebærer også en befrielse – vi læser nemlig, at folkene skal komme og tilbede Gud fra hver sit sted.

Løftet om at tage disse landområder i besiddelse er altså endnu ikke opfyldt. Som det fremgår af Sefanias' Bog 2,7, er løftet da også knyttet til det forhold, at jøderne får vendt deres skæbne, idet de omvender sig og søger Herren i ydmyghed. At der til den tid skal ske store ting, bekræfter Det Nye Testamente også (se Rom 11,15).

Det andet løfte møder vi i vers 11, og det indgår som en del af beskrivelsen af dommen over hedningefolkene. Her skriver Sefanias således: "Frygtelig kommer Herren over dem [hedningefolkene], når han lader alle jordens guder sygne hen. Fra folkenes fjerne øer skal de [folkene] komme og tilbede ham, hver fra sit sted" (vers 11).

Som jeg var inde på før, er det, som om dommen over hedningefolkene her bliver breddet ud.

Hedningefolkene rundt om Juda dømmes for deres hovmod. Hovmodet er altså det, som kendetegner dem, der dømmes, i modsætning til ydmygheden, der kendetegner dem, som frelses.

Dommen omfatter ikke bare de folk, der boede omkring Juda på Sefanias' tid, for her tales der om, at alle jordens guder dømmes. Men dommen over hedningefolkenes guder indebærer også en befrielse – en befrielse af hedningefolkene. Vi læser nemlig i sammenhæng med dommen over hedningefolkenes falske guder, at folkene skal komme og tilbede Gud fra hver sit sted. Dette indikerer, at den mulighed for frelse fra dommen på Herrens dag, som vi hørte om i Sefanias 2,1-3, ikke bare omfatter jøder. For selvom det ikke er noget, som udfoldes her, viser vers 11 alligevel, at også hedninger er omfattet af den frelse, som rækkes de ydmyge, der søger retfærdighed. Og netop ydmyghed og søgen efter retfærdighed står som modsætning til det, der udgør grundlaget for dommen over hedningefolkene. Det skal vi se nærmere på her til sidst.

Grundlag for dommen over hedningefolkene

I Sefanias' Bog 2,10 møder vi en nærmere beskrivelse af, hvorfor dommen rammer de hedningefolk, som boede rundt om Juda på Sefanias' tid. Således skriver Sefanias i vers 10: "Det [straffen] får de for deres hovmod, fordi de hånede og hoverede over Hærskarers Herres folk."

Hedningefolkene rundt om Juda dømmes for deres hovmod. Hovmodet er altså det, som kendetegner dem, der dømmes, i modsætning til ydmygheden, der – som vi tidligere var inde på – kendetegner dem, som frelses.

Hvad er det for et hovmod, der fører til dom? Sefanias beskriver hedningefolkene rundt om

Juda sådan, at de "hånede og hoverede over Hærskarers Herres folk" (vers 10). I sammenhængen her er Herrens folk det jødiske folk. Men hvorfor førte det til dom at håne og hoverede over det? Det gjorde det, fordi det jødiske folk var bærer af Guds ord. Det var således dem, Gud havde givet moseloven, sådan som den også kom til udtryk i tjenesten i templet og ofringerne dér. Og det var dem, Gud havde sendt profeterne til – de profeter, der igen og igen talte Guds ord til folket og kaldte det til omvendelse. Når hedningefolkene omkring Juda dengang hånede det jødiske folk, hånede de dermed også Herrens ord, Herrens åbenbaring og dermed Herren selv.

Også i dag er det sådan, at menneskers hovmod over for og afvisning af Guds ord, fører til dom (se bl.a. Matt 7,26-27).

Modsætningen til de hovmodige, der afviser Herrens ord og dømmes, er de ydmyge, som Gud viser nåde (1 Pet 5,5-6). De holder fast ved Guds ord, også når det dømmer dem selv som syndere. De vandrer i lyset fra Guds ord, for der – i sandheden – er der tilgivelse (1 Joh 1,7).

Det hovmod, som var grundlaget for dommen over hedningefolkene rundt om Juda – afvisningen af Gud og hans ord – udgør imidlertid også grundlaget for dommen over det jødiske folk, som i endnu højere grad end de omkringboende hedningefolk havde adgang til Guds ord, men på trods af dette afviste det. Det skal vi se mere på i den kommende og sidste artikel om Sefanias' Bog. ■

Selv mord og selvskade i teologisk og psykologisk lys

AF MARIANNE KARLSMOSE OG KRISTA KORSHOLM BOJESEN

Når vi som kirke skal møde mennesker med selvmordstanker og selvskade, er det vores vigtigste opgave at fortælle dem, at de ikke er forkerte.

Undersøgelser viser, at mange undgår at komme til kirken med selvmordstanker eller som pårørende til et menneske, der har forsøgt eller har begået selvmord.

Kirken har gennem tiden haft meget at sige om selvmord og selvskade. Desværre har det oftest handlet om den teologiske diskussion om, hvorvidt det er synd eller ej med udgangspunkt i det femte bud: Du må ikke slå ihjel – heller ikke dig selv.

Det kristne menneskesyns grundlæggende syn på menneskets umistelige værdi som skabt af Gud og livet som en gave fra undfangelse til naturlig død kan også være med til at gøre selvmord og selvmordstanker til et tabu, der er fyldt med skam, for hvordan kan jeg have de tanker, når livet har uendelig stor værdi.

Der er undersøgelser, som viser, at mange faktisk undgår at komme til kirken med selvmordstanker eller som pårørende til et menneske, der har forsøgt eller har begået selvmord. Mange kirkefolk er usikre på, hvordan vi bedst møder mennesker i dette mørke.

Fokus på forståelse af selvmord

I denne artikel vil vi i stedet starte med at prøve at forstå både selvmord og selvskade.

Det kan være utrolig svært at forstå selvmord og selvskade, fordi det på mange måder virker til at gå mod vores dybe instinkt for overlevelse og for at beskytte os selv. Det er dog ikke nær så langt fra disse instinkter, som vi tror. Først og fremmest er det vigtigt altid at holde fast i forståelsen af, at disse ting er udtryk for dyb smerte.

Vores hjerner er enormt optaget af at finde løsninger på problemer. Det er virkelig smart i mange sammenhænge, men desværre har det også den funktion, at når vi er håbløse i smerten, kan hjernen se en løsning i selvmord.

Det er ikke for at sige, at selvmord er en løsning, men for at sætte en forståelsesramme for

selvmordet. Når smerten er overvældende og konstant, kan hjernen blive helt ensopret i at prøve at finde en løsning eller udgang eller afslutning af smerten.

Langt de fleste selvmordstanker handler om, at mennesket ikke kan se en løsning på smerten, de står i. Disse tanker kan komme uønsket for næsten alle mennesker en gang i mellem. En tanke om, at smerten ville slutte, hvis vi ikke var her mere.

For nogle kristne kan denne tanke endda være endnu sværere at få til at gå væk, fordi vi i Johannes' Åbenbaring er blevet lovet, at når livet slutter her, venter herligheden på os. "Han vil tørre hver tåre af deres øjne, og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej heller pine skal være mere. Thi det, der var før, er forsvundet" (Åb 21,4).

Til besvær og uværdig til kærlighed

Når man arbejder med selvmordsforebyggelse, lytter man især efter en bestemt sætning "Det ville være bedre for alle, hvis jeg ikke var her." Dette er et udtryk for ikke bare smerte, men for skam, der er blevet altovervældende. Skam er følelsen af at være forkert, til besvær, uværdig til kærlighed. Når skam bliver vores primære følelse, bliver vi overbeviste om, at det ville være bedre, hvis vi ikke var til og måske også, at vi aldrig var blevet født.

Denne sætning om, at ens eksistens er en byrde for alle, skal tages seriøst. For her er mennesket i fare for at gøre alvor af det. Smerte gør os også fokuseret indad mod os selv. Det er svært at have blik for andre, når man er i smerte. Det handler ikke rigtig om det, vi normalt ville kalde egoisme. Det er nærmere vores overlevelsesinstinkt, der retter fokus på at få løst vores egen

Marianne Karlsmose

Landsleder i Agape
marianne@agape.dk

Krista Korsholm Bojesen

Psykolog i Agape
kommunikation@agape.dk

Fakta om selvmord

- Hver dag er der i gennemsnit to danskere, der begår selvmord. Der er ca. tyve personer, der hver dag forsøger at begå selvmord.
- Hver gang én kvinde begår selvmord, er der to mænd, der tager deres eget liv.
- Det skønnes, at mindst seks personer bliver direkte berørt hver gang, der sker et selvmord (familie, venner).
- Der dør årligt tre gange flere danskere pga. selvmord end ved trafikulykker.
- Selvmordsraten er højest blandt ældre.
(Kilde: Center for selvmordsforskning)

- Det er ikke forbudt at begå eller forsøge at begå selvmord i Danmark.
- Hjælp til selvmord kan være strafbart.
- Det er strafbart at undlade at hjælpe en, som er ved at begå selvmord.
(Kilde: Familieadvokaten.dk)

Om Agape

Agapes mission er at give hjælp og inspiration til livet ved at udøve og fremme kirkeligt socialt arbejde.

Det kristne livs- og menneskesyn er grundlaget for Agapes virke og aktiviteter. Det har i praksis den betydning, at Agape ser på det enkelte menneske som værdifuldt, unikt og med ret og frihed til at bestemme over sit eget liv. Agape ønsker at møde alle mennesker med værdierne: nærvær, ærlighed og respekt.

Hvis du eller én du kender oplever tanker om selvmord eller selvskade, kan Agape hjælpe med at formidle kontakt til en psykolog med forståelse for det kristne livs- og menneskesyn.

Læs mere på www.agape.dk

smerte først. På samme måde som vi kan være korte for hovedet, når vi har hovedpine eller influenza. Det er den samme funktion i begge eksempler.

Husk de pårørende

Mennesker med selvmordstanker er sjældent alene. Hvad med de pårørende? For selvmord kan føles som ekstrem egoisme og som en besked om, at vi ikke var værd at leve videre for. Så der er brug for omsorg på alle sider af smerten. Det er ikke kun den ramte, der har brug for vores sympati og empati. Det har de pårørende i høj grad også. Det kan være oplevelsen af skyld og skam over ikke at have kunnet hjælpe nok. Selvom det ikke reelt er sådan, det fungerer, kan det være svært ikke at komme til at gennemgå interaktioner og valg og bebrejde sig selv. Andre føler sig afvist og valgt fra. Og mange er bange for at opleve, at de vil blive fordømt og bebrejdet i kirken.

Det er vigtigt, at vi har øje for de pårørende, så vi får spurgt ind til deres sorg med åbne spørgsmål og får tilbudt praktisk hjælp f.eks. aftensmad eller hjælp til rengøring. Nogle kristne fællesskaber organiserer praktisk hjælp ved dødsfald, og det er vigtigt, at også selvmord tænkes med her.

Det kan også være professionel hjælp, der er brug for hos præst, læge eller psykolog. Nogle kirker arrangerer f.eks. mindegudstjenester for efterladte efter selvmord, hvor der sættes ord på sorgen i den situation. Sorggrupper er også meget vigtige tilbud til pårørende efter selvmord.

Selvskade har ligheder med selvmord

Selvskade minder om selvmord på den måde, at det handler om at prøve at komme ud af smerten. Selvskade handler om at opleve en lettelse i, at smerten bliver fysisk og konkret og håndterbar i modsætning til den psykiske smerte. Vi har alle måder at håndtere psykisk smerte på. Nogle er mere anerkendte af samfundet end andre. Vi taler om at trøstespise som en normal ting. Andre har brug for at tage en løbetur, når de bliver for pressede. Hvad man bruger til at håndtere den psykiske smerte, handler i høj grad om, hvad man har oplevet virker. Hvis man har erfaringen, at det hele bliver bedre efter en plade Marabou, er det svært at lade chokola-

den ligge, når vi har det svært.

I de seneste 10-15 år er selvskade blevet mindre tabu. På mange måder er det fantastisk, at det er blevet mindre skamfuldt. Man kan kalde det en bivirkning, at det samtidig kan få flere til at prøve det. Hvis man har hørt, at det kan lette den psykiske smerte, kan det være svært ikke at undersøge, om det også virker for en selv.

Selvskade har været en disciplin i den kristne tradition, hvilket kan være forvirrende i denne sammenhæng. I nogle traditioner har det været brugt som aflad for synder og i andre sammenhænge har det været for at tage del i Jesu smerte. I begge tilfælde har det handlet om religiøse handlinger, så selvom selve den konkrete handling måske er den samme, er hele baggrunden for og årsagen til handlingen meget forskellige. Det er dog stadig vigtigt at understrege at religiøst motiveret selvskade *ikke* er et udtryk for sund religiøs praksis.

Når kirken møder en selvmordstruet

Når vi som kirke skal møde mennesker med selvmordstanker og selvskade, er det vores vigtigste opgave at fortælle dem, at de ikke er forkerte. Selv hvis man mener, at selvmord er en synd, er det ikke det vigtige i mødet med et menneske, der står med disse tanker. Her er det vigtigste, at vi ikke fordømmer dem overhovedet og i stedet ser på deres smerte og møder dem i det. For det er her, vi kan gøre en forskel, og her selve problemet ligger. Hvis man spørger ethvert menneske med selvmordstanker eller selvskade, om de hellere ville være fri for den smerte, der plager dem, så vil de klart svare ja. Det er derfor, vi ikke skal fokusere på, hvordan de håndterer den smerte ift. selvmord og selvskade.

Det er en myte, at det øger risikoen for selvmord at tale om selvmord. Vi har brug for at åbne op og få en ærlig samtale om det. Center for selvmordsforskning har udviklet et undervisningsmateriale¹ målrettet præster i erkendelse af, at netop den faggruppe ofte står i samtaler om selvmord, men samtidig har en stor usikkerhed over, hvordan de skal møde selv-

mordstruede og pårørende. Materialet kan også være til glæde for andre sjælesørgere eller interesserede.

Håb i mørket

Evangeliet til mennesker i så stor smerte vil være særligt to ting: For det første er der håb. Der er håb for at få det bedre. Lige meget hvor uoverskueligt, de selv oplever situationen, er der håb. Nogle gange taler jeg (Krista) som psykolog med klienter om, at jeg holder håbet for dem, fordi de ikke selv kan forestille sig at håbe.

Selvskade handler om at opleve en lettelse i, at smerten bliver fysisk og konkret og håndterbar i modsætning til den psykiske smerte.

For det andet er evangeliet, at de er elsket helt og fuldt og uden nogen forbehold. De er elsket, villet og skabt til at være dem og være her i verden. De er ikke en fejl eller utilgivelige eller forkerte. De har lige så meget adgang til Guds nåde som alle andre mennesker. Vi er alle afhængige af Guds kærlighed og nåde.

Dette er, hvad vi kan gøre som kirke. Vi kan være støtte, holde håb og hjælpe dem med at finde hjælp. For der skal findes hjælp. Når de er i nok smerte til at overveje selvmord eller er begyndt at selvskade, er det tid til at finde professionel hjælp. Nogle er bange for, at en psykolog eller terapeut vil være skeptisk over for deres tro, men med den rette hjælp er det muligt at finde en psykolog med både respekt og forståelse for troen.

Med nærvær, ærlighed og respekt kan vi møde mennesker, der står i det dybeste mørke og i den dybeste fortvivelse. Når vi som sjælesørgere og/eller medmennesker oplever os magtesløse kan vi minde os om: "Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed" (2 Kor 12,10). ■

1 [Selvmordsforskning.dk/publikation/rapporter/undervisningsmateriale-for-nyuddannede-praester-og-praester-der-arbejder-med-selvmondsproblematik](https://selvmordsforskning.dk/publikation/rapporter/undervisningsmateriale-for-nyuddannede-praester-og-praester-der-arbejder-med-selvmondsproblematik)

New Age i fåreklæder

AF CARSTEN DALSGAARD HANSEN

*Var New Age ikke bare en døgnflue?
Nej, men nu har det skiftet navn til spiritualitet.*

Da disciplene spurgte Jesus, hvad tegnene på hans genkomst og verdens ende ville blive, svarede han som det første, at det vil blive en tid præget af vranglære og forførelse (Matt 24 og Luk 21). På samme måde advarer Paulus i Andet Thessalonikerbrev 2 om, at der vil ske et stort frafald, inden Antikrist, "lovløshedens menneske", skal træde frem på verdensarenaen.

Vranglære og forførelse har ganske vist altid været en realitet i Kristi kirke. Og Johannes skriver i sit første brev (kap. 4,3), at Antikrists ånd allerede dengang var i verden. Men i de sidste tider skal det blive værre end nogen sinde før. Og vi er mange, som ikke længere er i tvivl om, at vi nu lever i tiden umiddelbart før Jesu genkomst.

Hvad er det så, vi skal være særligt opmærksomme på? Hvordan ytrer forførelsen og løgnen sig helt konkret i dag? Hvor og hvordan trænger den ind i Guds menighed? Det gør den i skikkelse af en spiritualitet, som i virkeligheden er New Age i fåreklæder.

Det forklarer Douglas R. Groothuis, som er professor i filosofi og apologetik i Denver, Colorado, i en podcast.¹ Groothuis skrev tilbage i 1987 sin bestsellerbog *Unmasking the New Age*,

som året efter blev oversat til dansk og udgivet på Credo Forlag med titlen *New Age – det falske paradys*.²

En lys og herlig fremtid

New Age er et mangehovedet åndsfænomen, som det er meget svært at få hold på, fordi det hele tiden antager nye skikkelser og optræder i nye forklædninger. Men der er alligevel nogle tydelige karakteristika, som går igen, og som vi ved Åndens hjælp kan identificere.

New Age baserer sig på okkult astrologi, som lærer, at fiskens tidsalder, som har varet de sidste 2000 år, nu afløses af vandbærerens tidsalder. Et gammelt og udtjent paradigme, som var kendetegnet ved dualiteter og modsætninger, afløses nu af et nyt paradigme, som vil være kendetegnet ved enhed og harmoni og fred og kærlighed. Verden går derfor en lys og herlig fremtid i møde. Ifølge New Age-profeterne.

Den store enhed

Et helt centralt og afgørende karakteristikum for New Age er altså, at alt skal blive ét. Målet er Det Ene. Det påviser og understreger Douglas R. Groothuis igen og igen i sin bog. Med

Carsten Dalsgaard Hansen
Præst og daglig leder af Hellig
Kors Kloster
carsten@levindefra.dk

FOTO: RAWPIXEL

andre ord: New Age er en ny monistisk³ religion. "Godt og ondt er i virkeligheden to sider af samme sag ... Alt er ét, den endelige virkelighed ligger hinsides godt og ondt" (s. 18). Men hvis alt er ét, og alle modsætninger opløses i en kosmisk enhed, forsvinder ifølge Groothuis også begrebet personlighed. "En personlighed kan kun eksistere, hvor den definerer sig selv i forhold til andre væsener eller ting." Og dermed må også forestillingen om en personlig Gud opgives til fordel for troen på en upersonlig energi, kraft eller bevidsthed (s. 19).

Hvor fiskens tidsalder var præget af dualismer: godt-ondt, synd-nåde, frelse-fortabelse, Himmel-Helvede, Gud-Satan, vil vandbærerens tid blive kendetegnet ved enhed. Alle skel skal forsvinde, og ved at nå frem til en fælles højere bevidsthed om altings enhed kan vi redde ver-

den og skabe paradys på jord.

Dogmeløs kristendom

Alice Bailey, som regnes for New Age's moder (1880-1949), skrev i en af sine mange bøger, *Kristi tilsynkomst* fra 1948, at det er helt afgørende at få nedbrudt de klassiske kristne dogmer om synd og forsoning. Netop det ser vi overalt i dag. Fra USA møder vi det i form af den såkaldte nye progressive kristendom⁴, og vi møder det samme hos toneangivende danske teologer.⁵

Bailey hævdede, at Buddha på en måde var en forløber for Kristus. Han indvarslede med sit milde budskab fiskens tidsalder. Når Kristus kommer, fortsætter Bailey, vil han komme med inklusivitets og kærlighedens ånd, og det at hade og være separatistisk og eksklusiv vil blive

Ifølge New Age var fiskens tidsalder præget af dualismer: godt-ondt, synd-nåde, frelse-fortabelse, Himmel-Helvede, Gud-Satan, mens vandbærerens tid vil blive kendetegnet ved enhed og ved, at alle skel skal forsvinde.

Den nye spiritualitet handler ikke om hellighed, men om følelser og intuition. Og disse tendenser ser vi nu strømme ind i kirken og præge guds-billedet hos mange.

anset for den eneste synd. Kristus vil kanalisere "liv og overflod" som en frit flydende strøm, der fejer barrierer og hindringer bort og skaber en uhindret cirkulation af selve livet og sandheden – hvis essentielle kvalitet er kærlighed.⁶

Gudsbilledet under forandring

Jeg tror godt, vi alle kan mærke, at gudsbilledet i disse år er under forandring. Og det er lige præcis de ovenfor nævnte tendenser, som præger mange menneskers forestillinger om Gud og Jesus i dag. Gud er kærlig og altfavnende. Men han er ikke længere en hellig Gud. Og derfor behøver vi heller ikke at være hellige. Den nye spiritualitet handler ikke om hellighed, men om følelser og intuition. Den handler om at åbne sig gennem meditation og yoga og mindfulness og følge sit eget hjerte og blive den bedste udgave af sig selv. Og disse tendenser ser vi nu strømme ind i kirken og præge gudsbilledet hos mange.

På samme måde med billedet af Jesus. I Bibelen og i klassisk kristendom er Jesus "Kristus, den levende Guds søn" og "det Guds lam, som bærer verdens synd". I den nye "kristne" spiri-

tualitet led Jesus ikke på korset for at sone vores synder, men for at være solidarisk med os. Han var et forbillede for os og en visdomslærer, som kunne vise os vejen til guddommelighed. Han var ikke Kristus, men han blev "en kristus", og på samme måde kan vi også blive det, hævdes det.⁷

Vi er guder

Et helt centralt og afgørende karakteristikum for New Age er, at vi alle er guder. Deraf følger helt naturligt og automatisk, at spiritualiteten handler om mig, om selvet. Spiritualiteten er en selv-spiritualitet. Jeg definerer selv min egen spiritualitet og religiøsitet, og jeg vedtager selv mine egne normer. New Age er derfor som skabt til den moderne individualisme. Jeg tror på min måde, og du tror på din måde. Det ene kan være lige så godt som det andet. Det betyder så også, at både gudsbilledet og begrebet tro bliver flydende. Og at "kristen" spiritualitet i virkeligheden derfor mere er antropologi end teologi.

Løgner

Hvis vi skal forsøge at summere op, er tendensen i dag, at vi skal gøre op med de gamle kristne dogmer om synd og nåde, frelse og fortabelse etc. og erstatte dem med en universalistisk frelsesforståelse. Vi er alle altid allerede – ikke bare elskede, som Peter Bastian formulerede det – men frelst. Skellet mellem kirken og verden er dermed brudt ned, og i og med det nu er os selv, som skal være guder, er Guds rige kommet nær på en helt ny måde, og Jesu genkomst er allerede i fuld gang.

Løgner og forførelsen består i at få os til at tro, at vi er frelst, selvom det slet ikke er tilfældet, og at vi ved fælles hjælp kan genoprette paradiset her på jorden helt uafhængigt af Jesu Kristi forsoning og nåde. Vi hører Djævelens og hans engles triumferende latter i baggrunden. Det gælder for dem om at rive så mange med i faldet som muligt. ■

1 [youtube.com/watch?v=kYkvqD-MQsAU&t](https://www.youtube.com/watch?v=kYkvqD-MQsAU&t)

2 Groothuis' bog er mere aktuell end nogensinde, og man kan være heldig at finde den i en genbrugsbutik, hvis man ikke har den i forvejen.

3 Monisme betyder, at alting udgår fra det samme.

4 Eksempler på dette finder vi hos forfattere som Richard Rohr, Brian McLaren og David Benner, hvis bøger er blevet oversat til dansk og udgivet på Boedal Forlag.

5 F.eks. Niels Henrik Gregersen, Lars Sandbeck, Johannes Værge.

6 Citeret fra den 2. reviderede danske oversættelse af Baileys bog fra 1994, s. 109.

7 Dette syn finder vi både hos Ben Alex, Richard Rohr og David Benner.

Tilgivelse

BOGANMELDELSE AF KAJA LAUTERBACH

Tilgivelse

Skal jeg tilgive – og hvordan gør jeg?

Timothy Keller
Credo, 2023

280 sider, 299,95 kr.

Bogen *Tilgivelse* er svær at anmelde – og læse. Ikke fordi den er sprogligt svær, for det er den bestemt ikke, men opbygningsmæssigt mangler den stringens.

Da jeg fik den i hånden, gik jeg meget entusiastisk i gang med at læse. Timothy Keller plejer at være garant for god bibeludlægning, og det første, man slår op på, er Jesu lignelse om den gældbundne tjener skrevet ud som prosatekst. Jeg så frem til en udlægning og forslag til applicering i mit liv.

Men nej! Det næste er et kapitel, der først taler om den sydafrikanske biskop Desmond Tutus opfordring til tilgivelse i en politisk kontekst og en række eksempler på, hvordan begrebet tilgivelse er blevet problematisk – for ikke at sige ikke-eksisterende – i den vestlige kultur.

Kapitel 3 handler om, hvordan tilgivelse var et ukendt begreb i den græske kultur, som gik forud for kristendommen. Her måtte man gøre sig fortjent til respekt. Det ændrede sig, efterhånden som Jesu lære blev udbredt: at alle mennesker har værdi og vær-

dighed, ganske enkelt fordi de er mennesker.

Ind imellem disse historiske og filosofiske afsnit er der dog bibeludlægning og forklaring af, hvordan Bibelens lære er anderledes end filosofien.

Heldigvis falder bogen i tre dele, og anden og tredje del er meget lettere at gå til. Her bliver Guds væsen bredt ud – hvordan Gud på én gang er hellig, kærlig og retfærdig, og hvordan det hele er nødvendigt, for at han kan være en tilgivende Gud. Og hvordan kun en erkendelse af ens egen fortabthed, og hvad Jesus har gjort på korset, "sætter os i stand til at udøve menneskelig tilgivelse, hvor vi tillægger retfærdighed og barmhjertighed lige stor vægt".

Den indre dimension

Jeg har ofte hørt, at tilgivelse indeholder en lodret og en vandret dimension: at modtage tilgivelse fra Gud og at videregive Guds kærlighed til andre mennesker. Men Keller tilføjer en dimension: den indre. Indre tilgivelse betyder, at man skal lade være med at holde fast i det, man er blevet forurettet over. Jeg ken-

der godt til ubevidst at "afspille" en situation igen og igen i tankerne, hvor nogen har såret mig, også selvom jeg ikke kunne drømme om at tale om det mere.

Men på den måde holder man sig selv fast i offerrollen, siger Keller og opfordrer til, at man i stedet omtaler personen positivt for andre eller sig selv og beder for vedkommende.

Keller opfordrer også til, at man regelmæssigt grunder over de skriftsteder, der underviser om Guds tilgivelse. Til det er der god hjælp at hente i bogen. Et af de fire appendikser er nemlig en liste over 25 bibelvers om tilgivelse.

De andre appendikser giver gode redskaber til tilgivelse og forsoning i praksis.

Så alt i alt er det en god bog, dog lidt rodet. Men den ender med noget meget brugbart og jordnært. Måske ville jeg have foretrukket at begynde med det og så have kapitlerne om historie, sociologi og filosofi som appendiks-tilbud. ■

Paulus' Brev til Galaterne

BOGANMELDELSE AF MARGRETHE BANG RYE KOFOD

Paulus' Brev til Galaterne

Leif Andersen
Eksistensen, 2024
84 sider, 129,95 kr.

Paulus' Brev til Galaterne er en personlig refleksion over Galaterbrevet ved Leif Andersen og er en del af bogserien "Bibelen læst af". Den består af essays fra adskillige forfattere. Tilsammen gennemgår de alle Bibelens 66 bøger for forlaget Eksistensen.

Andersen aktualiserer fra de første sider Galaterbrevet ind i, hvad der måske kunne være læserens eget liv og menighedsfællesskab. Han starter med et velskrevet billede, der skærper appetitten på at læse videre. Den røde tråd i bogen er de paralleller, han skaber, med billeder, der kan give grund til selvransagelse, og som samtidig knyttes til de mest centrale temaer fra Galaterbrevet. Derved lever man sig ind i Galaterbrevet som et

skrift, der, trods de 2.000 års distance, også er stilet til mig her og nu som hverdagskristen i 2024.

Først aktualiseres Paulus' fortvivelse over, at frikøbte kristne kan ende med at finde friheden så uoverskuelig, at slavesindet i stedet aktivt vælges til. Det gøres ved en livsførelse, der stræber efter lovgerninger. Så tages temaet om tornen i kødet og Peters galende hane op. Andersen viser, at det positive ved det uperfekte er, at man undlader at fokusere på sig selv og hove. Samt at man bedre kan relatere til andre syndere, selv hvis man er apostel eller har oplevet store ting med Gud. Det fører os videre til Paulus' hovedpointe: at det for os alle gælder, at vores retfærdighed

ikke er i os selv, men skal findes i Kristus. Andersen afslutter med den vigtige erkendelse, at i stedet for lovgerninger, er vi kaldet til at tjene hinanden i kærlighed og derved efterligne Gud selv.

Selvom der er tale om en kort bog, tager Andersen sig tid til at perspektivere Galaterbrevet ud fra andre steder i Bibelen. Særligt spiller Jesu lære i evangelierne en vigtig rolle. Derved kommer hans essay til at hvile på tre ting: Paulus brev, Jesu ord og eksempel samt vores egen kamp som kristne i verden. Det lykkes for Andersen at få mig til at erfare, at min egen kamp slet ikke er så anderledes end den, de første kristne kæmpede.

Dog kræver det nok, at man kan genkende sig selv eller sin menighed i billederne, han skaber, hvis man for alvor skal kunne leve sig ind i forfatterens anliggende.

Andersens bog er let tilgængelig i sin skrivestil og billederne skaber nysgerrighed og læselyst. Dermed står den som en lovende repræsentant for "Bibelen læst af". En serie, der kan være værd at lægge mærke til. ■

Bogen får mig til at erfare, at min egen kamp slet ikke er så anderledes end den, de første kristne kæmpede.

En hustavle

*ALT, HVAD I SIGER OG GØR,
SKAL AFSPEJLE, AT I ER KRISTNE.
PÅ DEN MÅDE TAKKER I GUD, VORES FAR.*

- Gifte kvinder skal underordne sig deres mænd, for sådan gør man blandt kristne. Mændene skal elske deres koner og ikke skælde dem ud.
- Børnene skal altid adlyde deres forældre, for sådan skal det være, når man er kristen. Fædrene må ikke være efter deres børn, for så mister de modet.
- Slaverne skal altid adlyde deres jordiske herrer, ikke kun når der er nogen, der holder øje med dem, eller for at gøre indtryk på andre. I skal gøre det uden bagtanker og i respekt for Kristus. Ligegyldigt hvad jeres opgave er, så læg sjælen i det, som om I gjorde det for Kristus og ikke for mennesker.
- Slaveejerne skal være retfærdige og rimelige over for deres slaver, og de skal huske, at de også selv har en herre i himlen.

(Kol 3,17-23 + 4,1, Bibelen 2020)

GIV BUDSKABET SOM JULEGAVE!

Ingemanns "Julen har bragt velsignet bud" handler ikke om magasinet Budskabet. Men denne jul kan du alligevel sørge for, at Budskabet i det kommende år vil blive bragt til postkassen hos én, du kender. Og hvem ved, måske det bliver til velsignelse?

Normalt koster et års abonnement på Budskabet 330 kr., men hvis du giver Budskabet som gave, er prisen for det første år **kun 190 kr.** Du kan desuden få tilsendt et fysisk gavekort til at lægge under træet, hvis du samtidig med din bestilling skriver til tm@dml.dk.

Bestil Budskabet som gave på dml.dk/bladportal/budskabet (find "Gaveabonnement" i venstre side) eller via QR-koden

TEMA:

Kristus i relationerne

"Intet menneske er en ø, en verden for sig; ethvert menneske er et stykke af fastlandet, en del af det hele."

Sådan skrev den engelske præst og digter John Donne i 1600-tallet, og med det mente han, at vi alle på en eller anden måde er i relation til andre mennesker. Om ikke andet er vi alle født af vores mor. Og Donnes berømte ord er på mange måder en spejling af Guds ord i 1 Mosebog 2: "Det er ikke godt, at mennesket er alene" (v.18).

Som mennesker er vi skabt til relationer, først og fremmest til vores skaber, men så sandelig også til vores medmennesker. Men det er netop her, i relationerne, at synden kan komme klarest og mest ødelæggende til udtryk. Vi kan såre i relationer, og vi er sårbare i relationer. Derfor er noget af det vigtigste, vi kan gøre som mennesker, at lade Jesus blive Herre – også over vores menneskelige relationer.

I Bibelen læser vi de såkaldte "hustavler", og i disse finder vi netop Guds tanker om og vejledning for mange af de relationer, vi kan finde os i. I dette nummer af Budskabet sætter vi fokus på Bibelens hustavler, og hvordan de vejleder os mennesker til at leve og trives *sammen*.

*Verden går en lys og
herlig fremtid i møde.
Ifølge New Age-profeterne.*

CARSTEN DALSGAARD HANSEN
SIDE 34

FOTO: UNSPLASH

Langt de fleste selvmordstanker handler om, at mennesket ikke kan se en løsning på smerten, de står i. En tanke om, at smerten ville slutte, hvis vi ikke var her mere.

For nogle kristne kan denne tanke endda være endnu sværere at få til at gå væk.

MARIANNE KARLSMOSE OG
KRISTA KORSHOLM BOJESEN SIDE 31